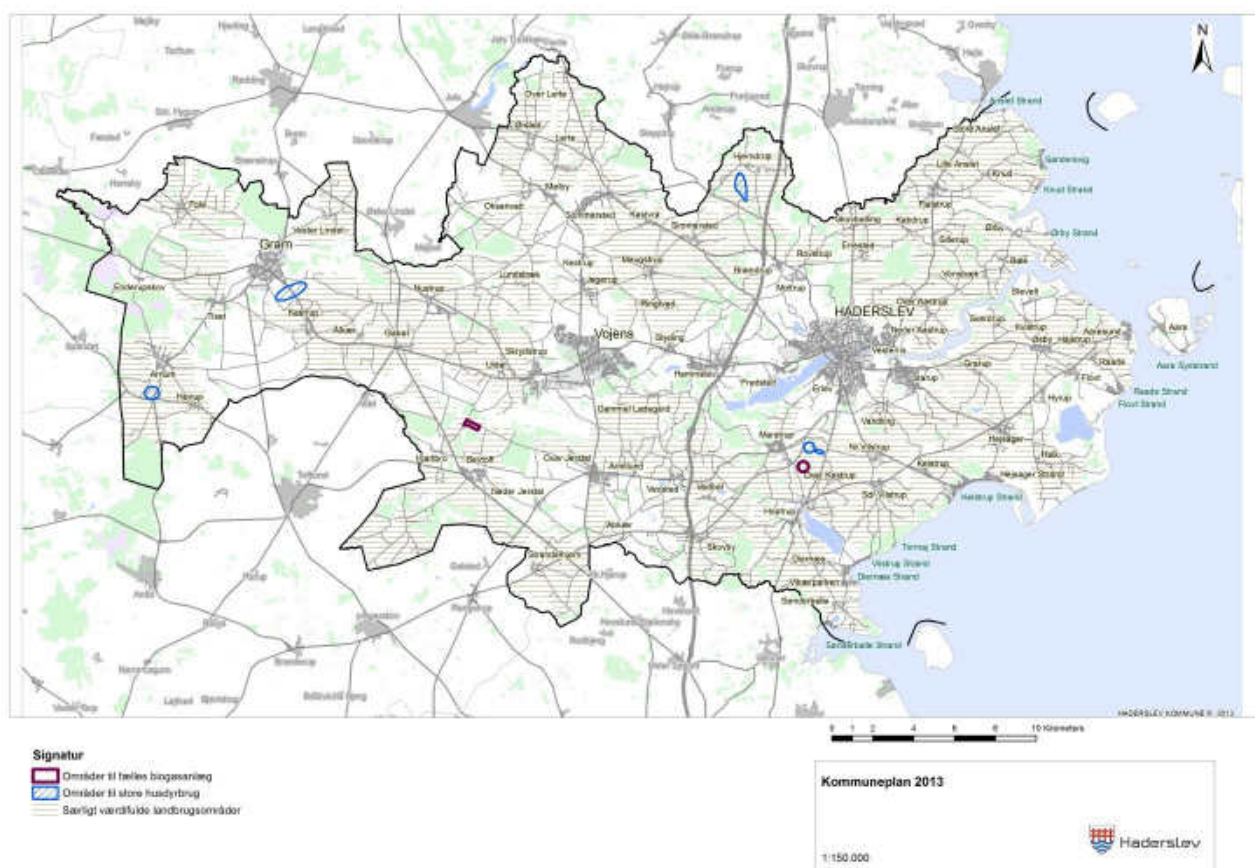

Bilag til Kommuneplan 2013

Baggrundsnotat – Jordbrug og Biogasanlæg

December 2013

Haderslev Kommune

Baggrundsnotat - Indledning	4
1. Store husdyrbrug (SH)	5
Indledning – resumé (SH)	5
Lokaliseringsfaktorer (SH)	7
Jordbrugsanalyse (SH)	8
By og fremtidig byudvikling - bufferzone (SH)	15
Rekreative områder (SH)	17
Beboelser – Lugt (SH)	17
Landskab (SH)	18
Bygge- og beskyttelseslinier og Fredede områder (S H)	18
Infrastrukturanlæg – Vejadgang (SH)	18
Naturområder - Ammoniak (SH)	19
Følgeerhverv (SH)	21
Fredsskov (SH)	21
Lavbundsarealer (SH)	21
Lavtliggende områder (SH)	21
Råstofområder (SH)	23
Klimatilpasningsplan (SH)	23
Vand- og Natura 2000 planer (SH)	23
Konsekvenszoner (SH)	23
Overfladevand – Spildevand – Affald (SH)	23
Grundvand (SH)	23
Nærhed til erhvervsområder (SH)	24
Set med fremtidens øjne (SH)	25
Dialog med Sønderjysk Landboforening SLF. (SH)	26
Dialog med Naturrådet og gæst fra Landdistrikt. (SH)	26
10 områder til store husdyrbrug er undersøgt og vurderet (SH)	27
Prioritering - Områder til store husdyrbrug (SH)	40
Retningslinier (SH)	40
Aftale med Naturstyrelsen	40
2. Fælles Biogasanlæg (B)	43
Dialog med Sønderjysk Landboforening SLF. (B)	44
Dialog med Naturrådet og repræsentant fra Landdistrikt. (B)	44
Områder til Fælles Biogasanlæg (B)	45
Retningslinier (B)	45
3. Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL)	46
Indledning – resumé (SVL)	46
Lokaliseringsfaktorer (SVL)	48
Jordbrugsanalyse og kommunens egne data (SVL)	49
By og fremtidig byudvikling – Bufferzoner (SVL)	53
Infrastrukturanlæg - Veje (SVL)	54
Naturområder - Naturværdier (SVL)	54
Rekreative områder - Ferie og fritidsformål (SVL)	55
Fredsskov (SVL)	55
Markdrift hvor terrænhældningen er over 6 % (SVL)	56
Lavbundsarealer (SVL)	56

Lavtliggende områder (SVL)	56
Råstofområder (SVL)	57
Klimatilpasningsplan (SVL)	57
Vandmiljøplanaftaler (SVL)	57
Vand- og Natura 2000 planer (SVL).....	58
N og P til overfladevand, grundvand og søer (SVL).....	58
N og P til overfladevand – oplande til Natura 2000 områder (SVL)	58
Søoplande (SVL)	60
Grundvandsbeskyttelse (SVL)	60
Dialog med Sønderjysk Landboforening SLF. (SVL).....	62
Dialog med Naturrådet og repræsentant fra Landdistrikt. (SVL)	62
Udpegning af områder til særligt værdifulde landbrugsområder (SVL).....	63
Retningslinier (SVL)	64
4. Kilder til inspiration (omtrentlig). (SVL – SH – B).....	65

Baggrundsnotat - Indledning

Sammenhængende landbrugsplanlægning for Store husdyrbrug, Biogasanlæg og Særligt værdifulde landbrugsområder

I Kommuneplan 2013 skal placering af henholdsvis driftsanlæg for store husdyrbrug og for fælles biogasanlæg indgå som nye planemner. Herudover skal der som hidtil udpeges særligt værdifulde landbrugsområder.

- 1. Områder til placering af store husdyrbrug (SH)**
- 2. Områder til fælles biogasanlæg (B)**
- 3. Områder til særligt værdifulde landbrugsområder (SVL)**

Haderslev Kommune skal i kommuneplanen have retningslinier for varetagelse af de jordbrugsmæssige interesser og for fælles biogasanlæg:

I forhold til jordbruget skal kommunerne opstille retningslinjer for og udpege områder til store husdyrbrug (SH) større end 500 DE, der kan være jordløse, og til særligt værdifulde landbrugsområder (SVL). (Jf. Planloven § 11a, stk. 1, nr. 10 og nr. 9)

Principperne for udpegningen af arealer til jordbruget og til biogasanlæg, beskrives i de følgende afsnit.

Haderslev Kommune vil udpege områder til Store husdyrbrug (afsnit 1), til Særligt værdifulde landbrugsområder (afsnit 2) og til Fælles biogasanlæg (afsnit 3).

Definitioner:

Store husdyrbrug (SH), er områder til store husdyrbrug større end 500 DE, der kan være jordløse husdyrbrug.

Biogasanlæg (B) Fælles biogasanlæg er et industrielt anlæg der omsætter organisk affald gylle fra landbruget og fødevarerindustri og energiafgrøder som majs til biogas til energiproduktion.

Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL), er landbrugsjorde, hvor dyrkning af jorden prioriteres, og hvor andre nye aktiviteter begrænses.

Jordbrug er plante-, husdyr- eller træproduktion i landbrug, skovbrug og gartneri.

Landbrugsjord er arealer, der anvendes erhvervmæssigt til landbrug, skovbrug, gartneri, frugtplantage, planteskole eller lignende jordbrugsvirksomhed (Markkort 2010).

Landbrugsareal er det areal, der er søgt EU-støtte til.

Hektar (ha) 1 ha = 10.000 m²

DE – dyreenheder . 1 DE svarer til 100 kg kvælstof/år (gødningsværdi i gyllen). I praksis svarer det til ca. 1 malkeko eller 35 slagtesvin eller 4000 slagtekyllinger.

Harmoniareal

Harmoniireglerne tillader som udgangspunkt et husdyrtryk på 1,4 DE/ha. Dvs. der kan udbringes gylle på udbringningsarealer svarende til 1,4 DE/ha.

Retningslinier

Retningslinierne er rammer ift. anden planlægning i kommunen, de er administrationsgrundlag for enkeltsagsbehandling, og retningslinierne er bindende for kommunen. Der skal altid foretages en konkret vurdering i hver sag.

1. Store husdyrbrug (SH)

Områder til store husdyrbrug (SH)

Indledning - resumé (SH)

Haderslev Kommune skal udpege arealer til lokalisering af driftsbygninger og -anlæg til store husdyrbrug større end 500 DE, der kan være jordløse (Jf. PL § 11a, stk. 1, nr. 10)

Nye store husdyrbrug over 500 DE (dyreenheder) - jordløse husdyrbrug - industrilandbrug. Med robuste placeringer.

Staten pålægger kommunerne at udpege områder og fastlægge retningslinjer for placeringen af nye husdyrbrug på over 500 DE.

Haderslev Kommune har bestræbt sig på at finde de bedste områder til nye store jordløse husdyrbrug større end 500 DE op til 2000 DE.

Store husdyrbrug kan ligge i områder, der er mest robuste ift. især lugtgener for omboende, ammoniak ift. natur, landskab og vejadgang. Her søges lokalisering af store husdyrbrug tilgodeset ift. anden arealanvendelse.

Områder til Store husdyrbrug behøver ikke blive udpeget indenfor værdifulde landbrugsområder, men kan udpeges på landbrugsområder udenfor de særligt værdifulde landbrugsområder, hvor der er egnede placeringmuligheder for jordløse brug.

De retningslinjer, der fastlægges i kommuneplanen, kan ikke tilsidesætte den normale miljøgodkendelsesprocedure efter Husdyrgodkendelsesloven. Det betyder, at udpegningen af områder til store husdyrbrug i kommuneplanen skal ses som en positivudpegning, der ligger ud over den normale miljøgodkendelsesprocedure efter Husdyrgodkendelsesloven.

Store husdyrbrug kan have et pladskrav på 3-6 ha eller mere. Etablering af store husdyrbrug større end 500 DE af industrilignende karakter kan forventes at udløse lokalplanligt. Dette er reguleret af Planloven §13 stk. 2.

Miljøgodkendelse efter Husdyrgodkendelsesloven er den samme uanset om husdyrbruget ligger inden for eller uden for de udpegede områder til store husdyrbrug eller indenfor/udenfor de særligt værdifulde landbrugsområder.

Følgende lokaliseringsfaktorer har ligget til grund for udpegningen af områder til store husdyrbrug SH:

- Statens Jordbrugsanalyse + kommunens egne data
- Input fra Sønderjysk Landboforening
- Input fra Naturrådet + repræsentant fra Landdistrikt
- Max 20 km til fælles biogasanlæg
- Byudvikling – bufferzoner
- Rekreative områder – Stier - Vandreruter
- Landskab
- Fredede områder og Bygge- og beskyttelseslinier
- Beboelse – Lugt
- Følgeerhverv
- Infrastruktur – Vejadgang
- Natur – Ammoniak
- Fredsskov
- Råstofområder
- Lavbundsarealer
- Lavtliggende områder
- Klima
- Vand- og Naturplaner
- Spildevand – Tagvand – Affald – Gylle
- Erhvervsområder
- Set med fremtidens øjne
- Besigtigelse

Positivudpegningen skal ses som en udstrakt hånd til landbrugserhvervet, der vil investere i nye store jordløse industrielle husdyrbrug. Udpegningen er med til at sikre landbrugets investerings- og udviklingsmuligheder. Positivudpegningen hindrer ikke placering, udvidelse og ændring af store husdyrbrug udenfor disse områder, så længe de ikke strider mod udpegningsgrundlag og anden lovgivning jf. kommunens retningslinier.

Ved at udpege arealer til store husdyrbrug, signalerer kommunen, hvor henne store husdyrbrug kan ligge med færrest begrænsninger, og dermed kan der forventes en nemmere gnidningsfri miljøgodkendelsesproces for landmanden og en nemmere og mindre tids- og omkostningstung myndighedssagsbehandling for kommunen.

Med udpegningen samles og synliggøres der, hvor der er færrest lovfæstede begrænsninger. I Haderslev Kommune har vi ca. 667 husdyrbrug over 3 DE. I fremtiden (10-20 år) forventes, at her er færre (få) og meget store husdyrbrug, og dette uanset om Haderslev Kommune planlægger for arealer til store husdyrbrug eller ej. Mange vil være eksisterende husdyrbrug, der med fynd og klem har udvidet, der hvor de nu ligger. En del vil være helt nye barmarksprojekter – store jordløse industrielle husdyrbrug - og det er dem vi planlægger for ved udpegningen af områder til store husdyrbrug.

For hele landet forventes der om 10 år at være 1-2000 husdyrbrug fordelt i 50 kommuner.

Udpegningen af positivområder til store husdyrbrug er også tænkt til at henvise de store husdyrbrug til områder, hvor der allerede er taget stilling til de væsentligste hensyn i modsætning ved enkeltsagsbehandling, samt til etablering hvis der f.eks. ikke kan opnås miljøgodkendelse til yderligere udvidelse på den eksisterende placering.

Med det formål at skabe større investeringssikkerhed i forbindelse med placering af nye store husdyrbrug over 500 DE, og med mulighed for en senere udvidelse udpeges 4 områder til store husdyrbrug i Kommuneplan 2013.

En udpegning i forbindelse med kommuneplanen kan revideres hvert 4. år, når der laves ny kommuneplan.

Udpegning af områder til placering af store husdyrbrug fremgår af kortbilag.

Lokaliseringsfaktorer (SH)

Haderslev Kommune ønsker at fastlægge en række lokaliseringsfaktorer for udpegningen, der kan have indflydelse på lokaliseringen af landbrugsbyggeri til store jordløse husdyrbrug. Hensyn til landbrugets investerings- og udviklingsmuligheder samt hensyn til natur- og miljøinteresser er styrende for udpegningen af områder til store husdyrbrug.

Haderslev Kommune baserer udpegningen på, hvor der indenfor kommunen er max. 20 km til fælles biogasanlæg, god adgang til vejnettet, rimelig afstand til motorvej, afstand til beboelse, afstand til beskyttet (ammoniakfølsom) natur, samt udenfor værdifulde landskaber og uforstyrrede landskaber og lavbundsarealer og lavtliggende områder, og gerne i forbindelse med eksisterende erhvervsområder i kommunen, der kan anvendes til jordløse husdyrbrug.

Følgende lokaliseringsfaktorer har ligget til grund for udpegningen af områder til store husdyrbrug SH:

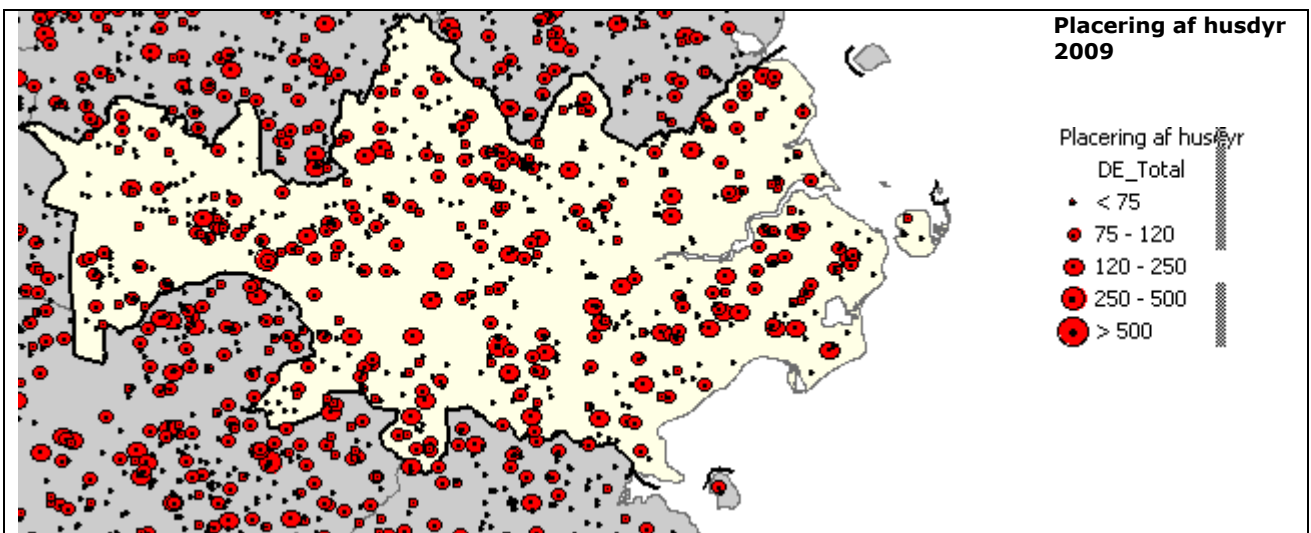
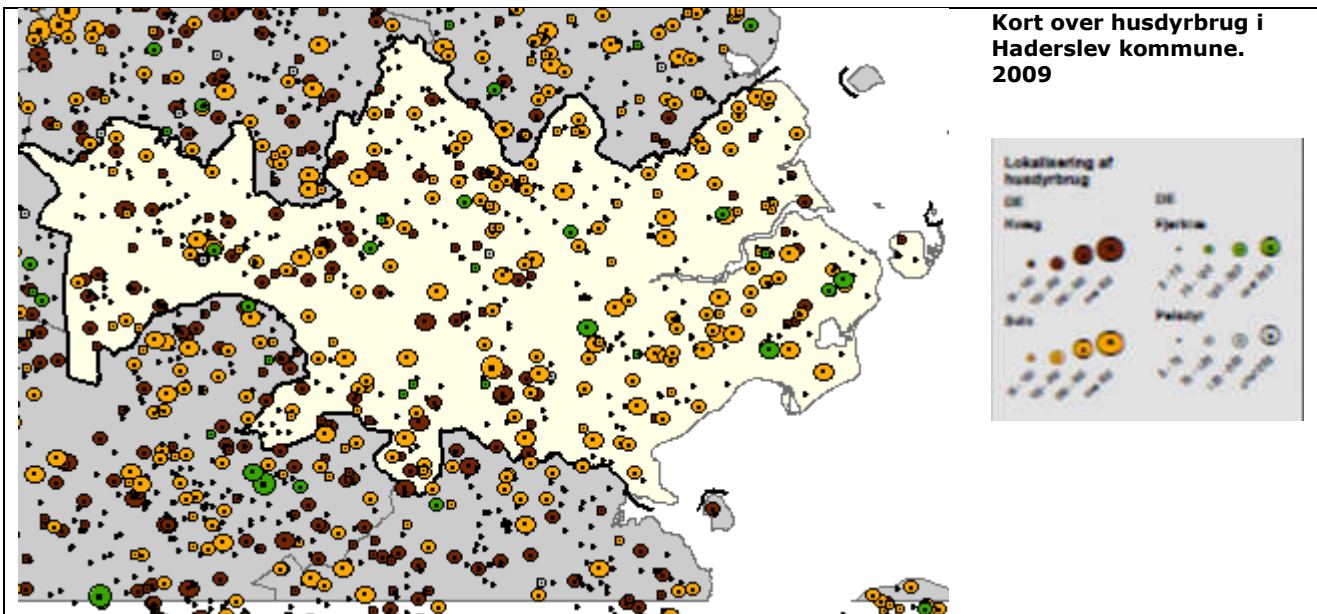
- Statens Jordbrugsanalyse + kommunens egne data
- Input fra Sønderjysk Landboforening
- Input fra Naturrådet + repræsentant fra Landdistrikt
- Vejadgang.
- Max 20 km til fælles biogasanlæg
- Rimelig afstand til motorvej
- Byudvikling – bufferzoner
- Rekreative områder – Stier - Vandreruter
- Landskab
- Fredede områder og Bygge- og beskyttelseslinier
- Beboelse – Lugt
- Følgeerhverv
- Natur – Ammoniak
- Fredsskov
- Råstofområder
- Grundvand
- Lavbundsarealer
- Lavtliggende områder

- Klima
- Vand- og Naturplaner (ikke vedtaget)
- Miljøkonsekvenszoner
- Spildevand – Tagvand – Affald – Gylle
- Erhvervsområder
- Set med fremtidens øjne
- Besigtigelse

Jordbrugsanalyse (SH)

Statsforvaltningens Jordbrugsanalyse og kommunens egne data med relevans for udpejning af områder til store husdyrbrug fremgår af det følgende.

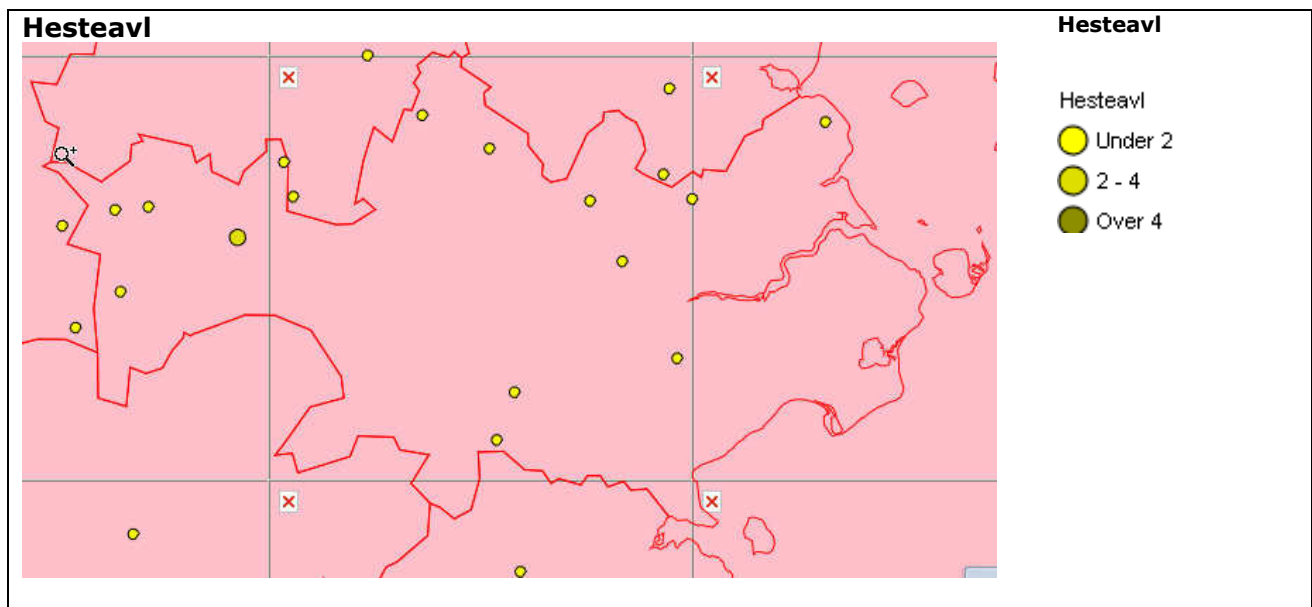
Siden 2007 er der meddelt eller ansøgt om 70 husdyrbrug (§ 12 miljøgodkendelser (>250 DE). På de ansøgte eller meddelte §12-miljøgodkendelser var der i snit 372 DE.

I Haderslev kommune er der ca. 667 bedrifter med husdyrproduktion over 3 DE. Heraf er i alt 98 husdyrbrug større end 250 DE (62 svindebedrifter og fjerkræ, og 36 kvægbedrifter).

559 husdyrbrug er mindre end 250 DE, (heraf 216 husdyrbrug med svin, kvæg og fjerkræ mellem 75-250 DE, og 343 husdyrbrug mellem 3-75 DE).

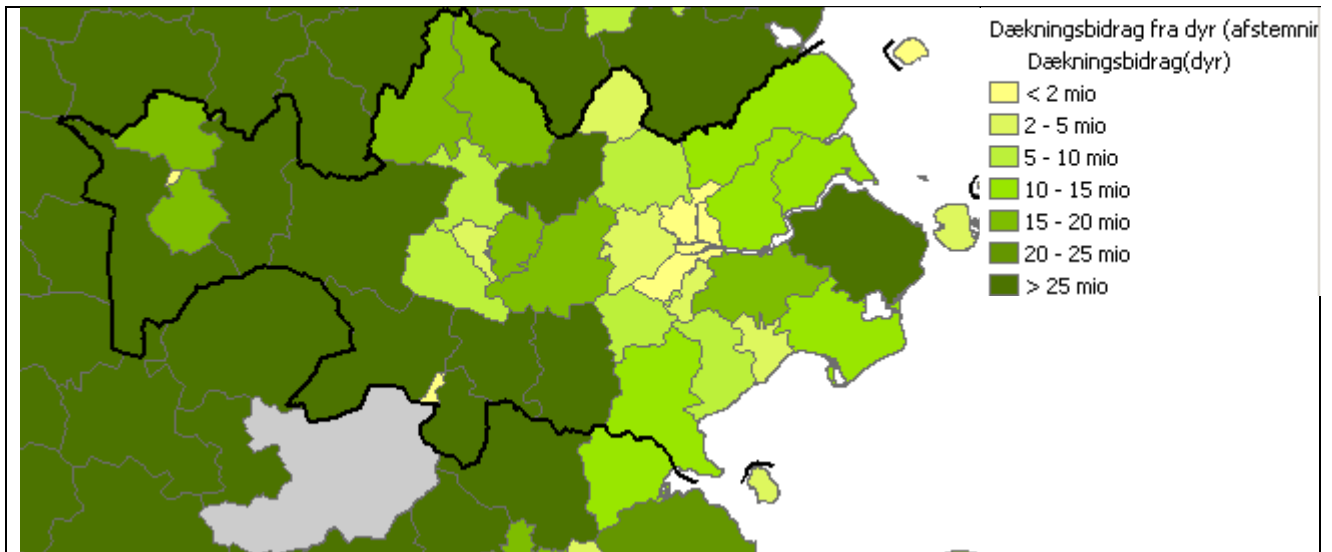
I tillæg er der nogle husdyrbrug, der iflg. bekendtgørelsen er at regne som husdyrproduktioner, selv om de er mindre end 3 DE.

Der er overvægt af svinebrug mod øst og kvægbrug mod vest

Haderslev Kommunes opgørelse over husdyrbrug i Haderslev kommune:

	Antal aktive landbrug (19-12-2011)
Svin og fjerkræ (IPPC)	62
Kvægbrug over 250 DE	36
75-250 DE (svin, kvæg, fjerkræ)	216
3-75 DE (svin, kvæg, fjerkræ)	343
Hesteejendomme over 15 DE	6
Minkbrug over 25 DE	3
Minkbrug under 25 DE	1
I alt husdyrbrug større end 3 DE	667

Det gennemsnitlige husdyrtryk i kommunen er ifølge jordbrugsanalysen mellem 1-1,4 DE/ha. Harmonireglerne tillader som udgangspunkt et husdyrtryk på 1,4 DE/ha. Det vurderes herudfra, at der er et udviklingspotentiale for husdyrbrug i Haderslev kommune.

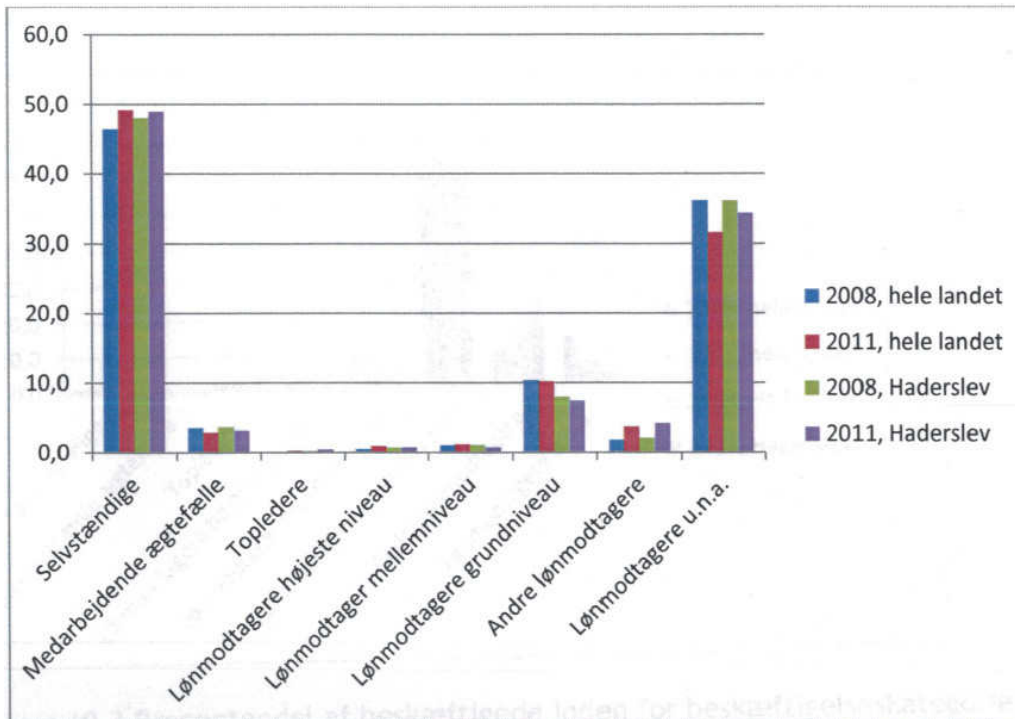
Beskæftigelse. Der er i Haderslev kommune, ligesom i det øvrige land sket et fald i antallet af beskæftigede inden for jordbrugserhvervene.

Landbrug, gartneri, skovbrug og fiskeri

I 2011 var der ifølge Danmarks Statistik 1342 personer i Haderslev kommune beskæftiget indenfor landbrug, gartneri, skovbrug og fiskeri (det er ikke muligt at få opgørelsen alene for jordbrug). I 2008 var antallet 1374, hvilket er et fald på 2,3 % over tre år.

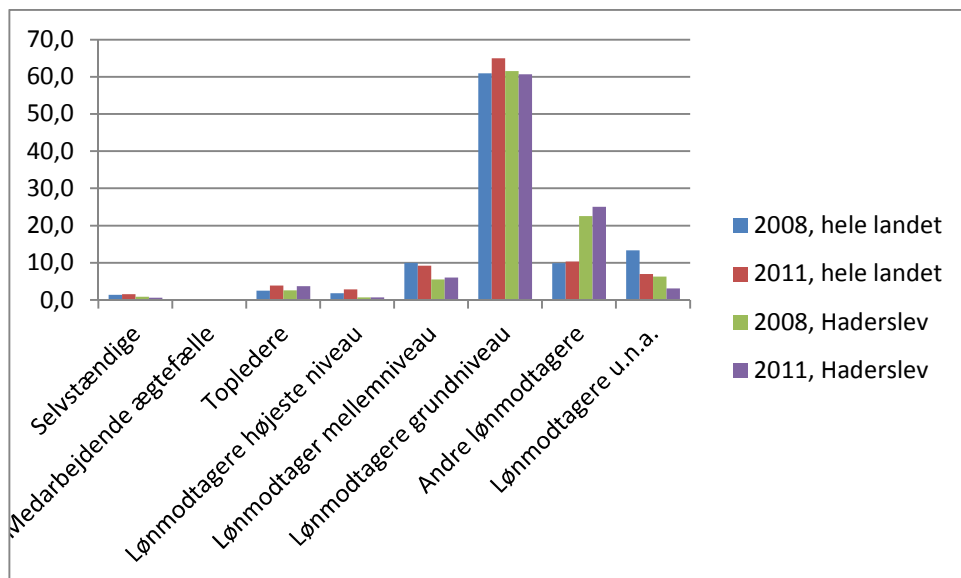
Samlet var ca. 5,2 % af alle erhvervsaktive i Haderslev kommune i 2011 beskæftiget indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri, mens andelen i 2008 var ca. 4,8 %.

På landsplan var beskæftigelsesprocenten for landbrug, gartneri, skovbrug og fiskeri 2006 og 2009 hhv. 2,7 og 2,6 %. Beskæftigelsesandelen af erhvervsaktive indenfor landbrug, gartneri, skov og fiskeri er altså højere i Haderslev kommune end på landsplan.

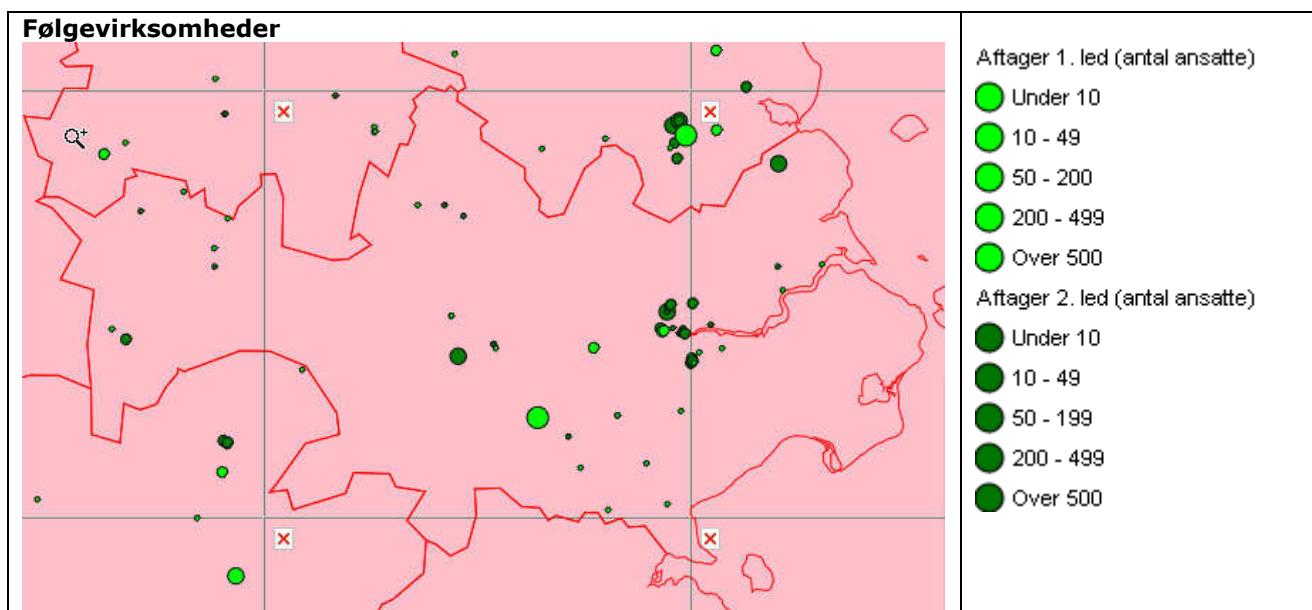
Figur 10.1 Procentandel af beskæftigede inden for landbrug, skovbrug og fiskeri.
Kilde: Statistikbanken

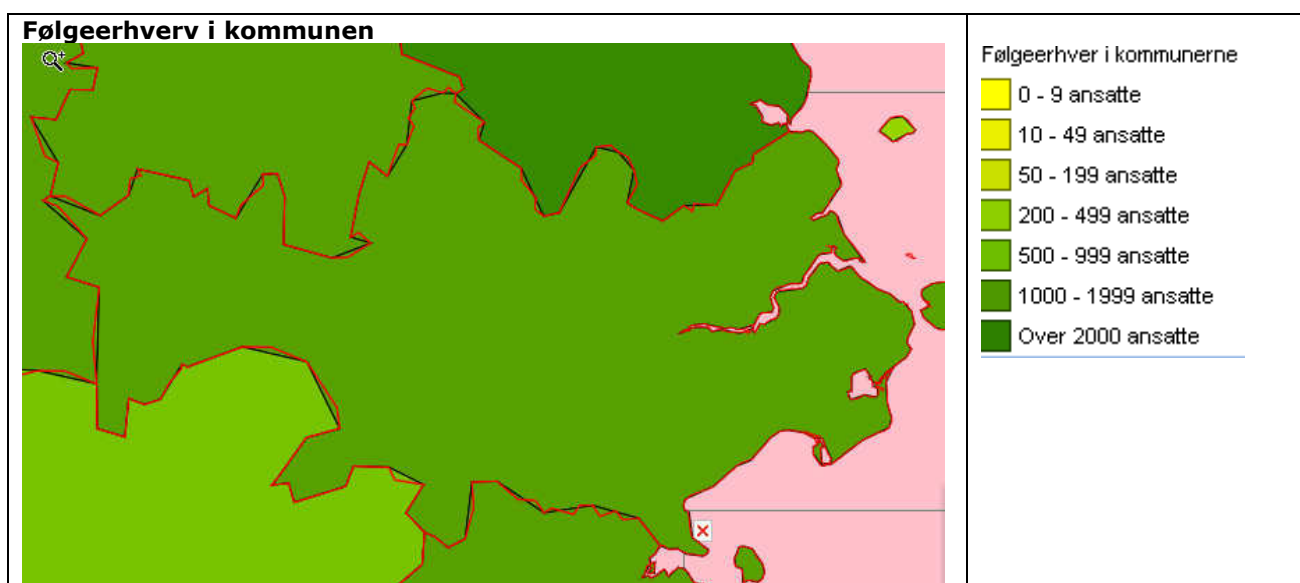
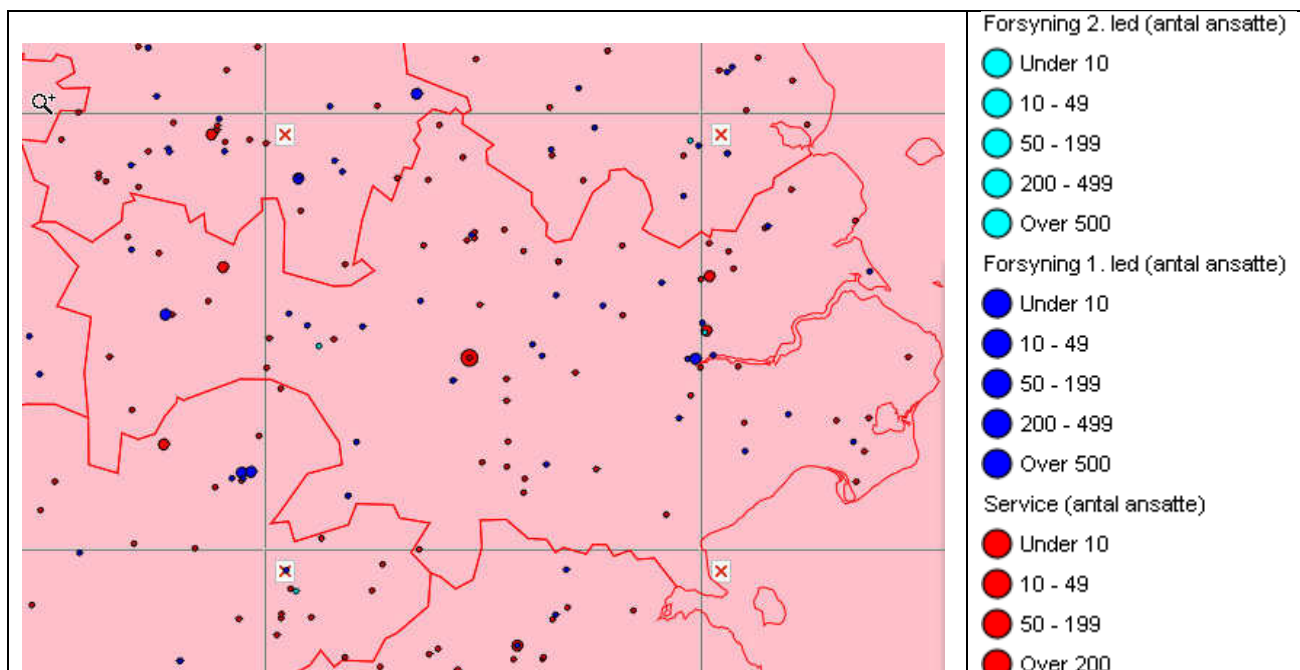
Forarbejdningsindustri. Antal beskæftigede indenfor forarbejdningsindustrien fødevarer- og drikkevarerindustrien i Haderslev kommune var i 2011 på 971 personer. I 2008 var antallet 1310 personer, hvilket er et fald på 26 % blot på tre år. Slagteriet i Vojens lukket i perioden. Samlet var ca. 3,7 % af alle erhvervsaktive i Haderslev kommune i 2011 beskæftiget indenfor fødevarer- og drikkevarerindustrien. I 2008 var beskæftigelsesandelen 4,6 % i forarbejdningsindustrien knyttet til landbrugsproduktionen i Haderslev kommune. På landsplan var beskæftigelsesprocenten for føde-, drikke- og tobaksvarerindustrien i 2008 2,3 % og 2,1 % i 2011.

Figur 10.2 Procentandel af beskæftigede inden for føde-, drikke- og tobaksindustrien. Kilde Statistikbanken

Herudover afføder landbrugserhvervet en del beskæftigede indenfor foderstof, transport, maskiner, rådgivningsbranchen/landboforeninger, banker og i kommunens administration.

Jordbrug. Beskæftigelse indenfor jordbrugssektoren (landbrug, skovbrug og fiskeri) sker ofte indenfor enkelmandsvirksomheder eller virksomheder med få ansatte. I 2010 var der i alt 585 arbejdssteder, hvoraf 329 – over halvdelen – var arbejdssteder med kun 1 beskæftiget. 187 arbejdssteder har mellem 2-4 beskæftiget, og 59 arbejdssteder har mere end 4 beskæftiget. Det er generelt højere end i resten af landet. 8 arbejdssteder har 10-19 beskæftigede og 2 arbejdssteder med mere end 19 beskæftigede. Det totale antal arbejdssteder i Haderslev kommune i 2010 var knap 2868.

Tabel 10.1 Arbejdssteder indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri og andre brancher i **Haderslev Kommune** i 2010. Kilde Statistikbanken.

Antal arbejdssteder / Antal beskæftigede i virksomheden	1	2-4	5-9	10-19	20-49	50-99	100+	I alt
---	---	-----	-----	-------	-------	-------	------	-------

Haderslev 2010								
A Landbrug, skovbrug og fiskeri %	329	187	59	8	2	0	0	585
	56	32	10	1	0	0	0	100
Alle andre brancher %	879	566	370	258	134	54	22	2283
	39	25	16	11	6	2	1	100
I alt	1208	753	429	266	136	54	22	2868

Tabel 10.2 Arbejdssteder indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri og andre brancher i **Hele landet** i 2010. Kilde Statistikbanken.

Antal arbejdssteder / Antal beskæftigede i virksomheden Hele landet 2010	1	2-4	5-9	10-19	20-49	50-99	100+	I alt
A Landbrug, skovbrug og fiskeri %	18991	8793	2284	500	125	18	3	30714
	62	29	7	2	0	0	0	100
Alle andre brancher %	102314	62907	36768	25125	16156	5196	3304	251770
	41	25	15	10	6	2	1	100
I alt	121305	71700	39052	25625	16281	5214	3307	282484

Der er ikke opgørelser over, hvor mange der er beskæftiget med planteavl og hvor mange i husdyrproduktionen. Det antages, at der er flest beskæftiget i husdyrproduktioner.

Der var 1683 arbejdsløse (årstal) i Haderslev Kommune i 2012 svarende til 6,4 %. Der var 1759 arbejdsløse i januar 2013 svarende til 7,5 %.

Ledige - Årstal

Udvikling i bruttoledighed for **Haderslev Kommune_Årstal**

A-dagpenge og arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere _ Helårstal

		Antal fuldtidspersoner	Fuldtidspersoner i pct. af arbejdsstyrken 16-66 år
Haderslev	2008	652	3,5
	2009	1212	6,1
	2010	1678	7,0
	2011	1572	6,2
	2012	1683	6,4

Kilde: Jobindsats den 14.03.2013

Anm.: Antal fuldtidspersoner er antal personer omregnet til fuldtidspersoner ved hjælp af den gennemsnitlige varighed på den valgte ydelse inden for den viste periode. Perioder med ferie fra beskæftigelse indgår ikke i målingen.

Anm.: Arbejdsstyrken er defineret som personer i alderen 16-66 år med tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ledighedstal, dækker altid over A-dagpengemodtagerne og de arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.

Ledigheden er meget sæson afhængig, idet mange håndværkere går ledig i vinterhalvåret og så er i arbejde om sommeren.

Derfor kan vi kun sammenligne hele år – eller måned for måned.

(EB økonomiafd._Vedr. jobcente)

Ledige - Januar

Udvikling i bruttoledighed for **Haderslev Kommune_Januar**

A-dagpenge og arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere

		Antal fuldtidspersoner	Fuldtidspersoner i pct. af arbejdsstyrken 16-66 år
Haderslev	jan-08	886	5,2
	jan-09	931	5,3
	jan-10	1821	9,1
	jan-11	1809	7,9
	jan-12	1829	7,4
	jan-13	1759	7,5

Kilde: Jobindsats den 14.03.2013

Anm.: Antal fuldtidspersoner er antal personer omregnet til fuldtidspersoner ved hjælp af den gennemsnitlige varighed på den valgte ydelse inden for den viste periode. Perioder med ferie fra beskæftigelse indgår ikke i målingen.

Anm.: Arbejdsstyrken er defineret som personer i alderen 16-66 år med tilknytning til arbejdsmarkedet.

(EB økonomiafd._Vedr. jobcente)

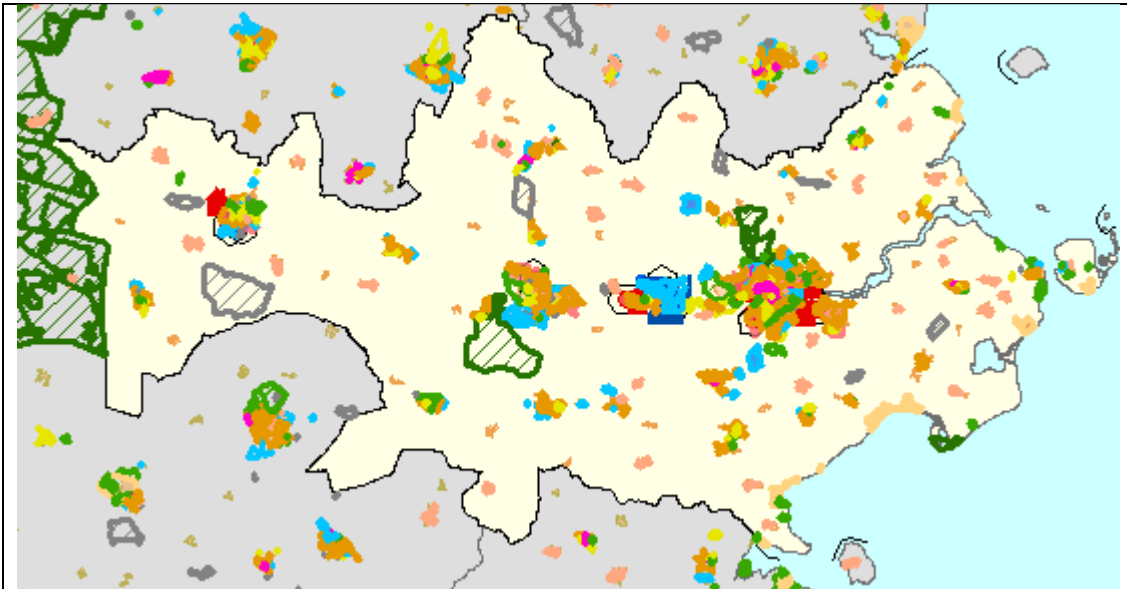
Se også jordbrugsanalysen i afsnit 3 SVL.

By og fremtidig byudvikling - bufferzone (SH)

Er områder, der ønskes friholdt for store husdyrbrug.

Områder med kommuneplanrammer er friholdt, herunder rammer for boligområder, blandet bolig og erhverv, erhvervsområde, centerområde, område til offentlige formål, tekniske anlæg. Perspektivarealer for fremtidig byudvikling er ligeledes friholdt (Kommuneplan 09).

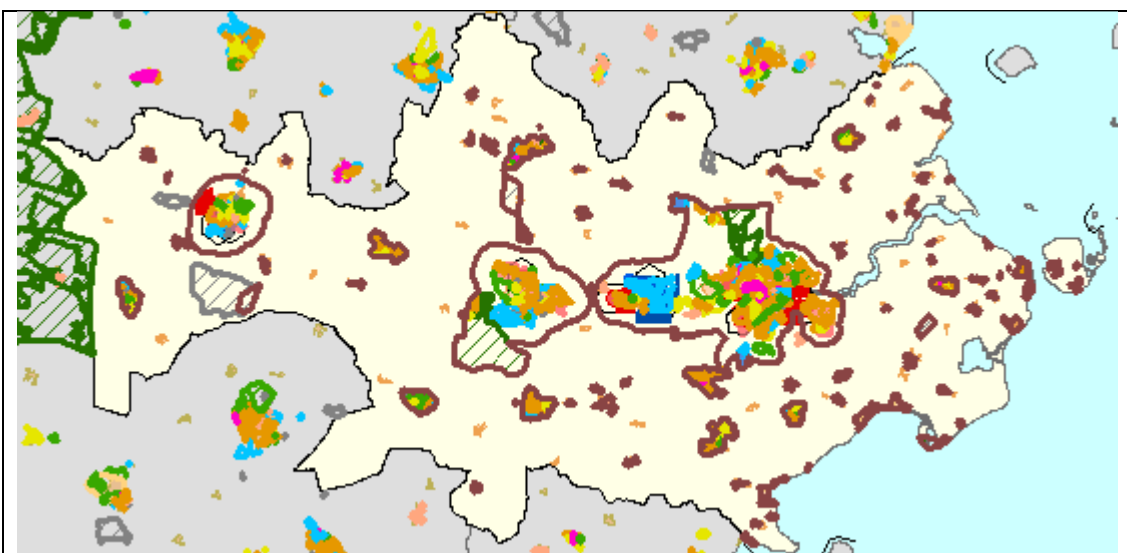
Kommuneplanrammer

Omkring byerne Haderslev inkl. Starup, Hammelev, Vojens og Gram friholdes de nære arealer ved en bufferzone på 1 km, idet der dog er foretaget afvigelser i forhold til de forventede byudviklingsretninger, herunder:

- Nordøst, øst, sydøst for Haderslev og Starup er bufferzonen reduceret til 500 meter.
- Nordvest for Haderslev er der udlagt en større bufferzone, idet hele området mellem Moltrup Landevej, E 45 og Ribe Landevej er omfattet.

Desuden er det militære område nord for Haderslev friholdt.

Omkring lokalbyerne er der generelt fastlagt en bufferzone på 150 meter, for sikring af fremtidig byudvikling.

Bufferzoner

Bufferzonerne ønskes friholdt med det formål at undgå fremadrettede konflikter mellem landbrug og bymæssig anvendelse. Områderne ønskes ikke udpeget til store husdyrbrug. Dog

er nærhed til eksisterende erhvervsområder syd for Gram, ikke en hindring, idet store husdyrbrug er erhverv på lige fod med andre erhverv.

Ved landsbyerne er kun friholdt områder med kommuneplanrammer. Det samme gælder for tekniske anlæg og erhvervsvirksomheder i det åbne land. Landsbyer i det åbne land ligger landbrugsnært.

Rekreative områder (SH)

Kommuneplanrammer.

Rekreativt område. Sommerhusområde. Afstand til. Er uegnede til SH.

Vandrerruter – må ikke hindres af SH.

Rekreative områder er uegnede til SH.

Beboelser - Lugt (SH)

Geneafstand til beboelser.

En af de største barrierer for store landbrugsstalde, foruden ammoniakdeposition til beskyttet natur, er problemet med at overholde lugtgenegrænser til naboer.

Betragtninger vedr. lugt

× Lugteksempler

500 DE:

- 500 DE Kvæg. Beregning af geneafstand er for by, samlet bebyggelse og enkelt bolig henholdsvis 458 m, 305, m og 110 m.
- 500 DE høns. Resultat af lugtberegning. Beregning af geneafstand er for by, samlet bebyggelse og enkelt bolig henholdsvis 303 m, 215 m og 116 m.
- Søer 500 DE. Resultat af lugtberegning. Beregning af geneafstand er for by, samlet bebyggelse og enkelt bolig henholdsvis 630 m, 456 m og 177 m.

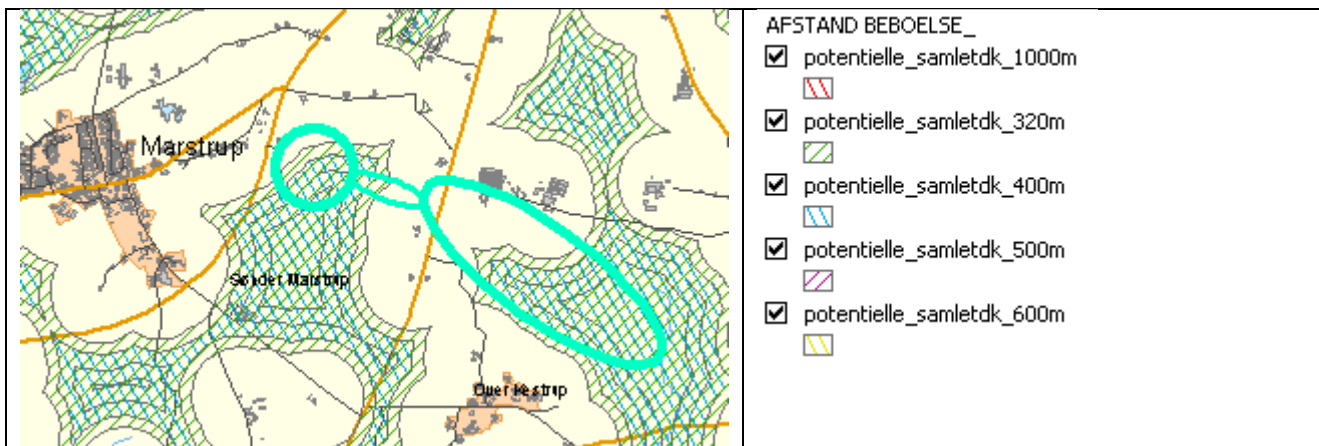
1.000 DE:

- Lugtberegning for 1000 DE slagtesvin:
Geneafstand er beregnet for 35.000 slagtesvin, 10.000 stipladser – baseret på en scenarieberegning på.
Ukorrigeret geneafstand til enkelt bolig – ca. 930 m
Ukorrigeret geneafstand til samlet bebyggelse – ca 1640 m
Korrigeret geneafstand til enkelt bolig – ca. 280 m
Korrigeret geneafstand til samlet bebyggelse – ca. 580 m

Gyllebeholder til svinegødning, skal iflg. lovgivningen overdækkes, såfremt den ligger nærmere end 300 m på en nabobeboelse. Dette er en indikation på at der er store lugtproblemer i nærområdet til et husdyrbrug. Derfor bør store husdyrbrug ikke ligge nærmere end 300 meter fra nabobeboelse.

Det forventes, at teknologiske løsningsmuligheder efterhånden vil kunne løse problemer med lugtgener. Omkostningstung.

Eksempel. Afstand til beboelse ved Marstrup

I kommuneplanen fastsættes en miljøkonsekvenszone på 1000 meter omkring områder til store husdyrbrug, hvor der ikke må ske udlæg af arealer eller ændret arealanvendelse til miljøfølsom anvendelse, herunder spredt bebyggelse. Fastsættes som retningslinie i afsnit Miljøfølsomme anlæg.

Landskab (SH)

Værdifulde kystlandskaber, Værdifulde landskaber, Uforstyrrede landskaber, Kirkelandskaber, Kulturmiljøer, Kulturlandskaber ønskes friholdt.

De landskabeligt set mest egnede arealer vil være på de mest flade arealer og hvor der i forvejen er flere mindre skove og eller skovrejsningsarealer.

De bedst kvalificerede områder samlet set ligger på bakkeøerne eller omkring højderyggen.

Området skal have en størrelse på mindst 3-6 ha for at kunne rumme den nødvendige bygningsmasse, interne køreveje og afskærmende beplantning samt have en forholdsvis regulær afgrænsning.

Ønsker retningslinier for indpasning i terrænet, farver, højder og lys.

Bygge- og beskyttelseslinier og Fredede områder (S H)

Fortidsmindebeskyttelseslinier. Kirkebyggelinie. Kirkelandskaber. Sø- og åbneskyttelseslinien. Fredede områder. Fortidsminder. Beskyttede sten- og jorddiger. Skal friholdes.

Infrastruktur anlæg - Vejadgang (SH)

Der vil være store kørselsbehov forbundet med sådanne store anlæg. Der vil være megen transport af foderstoffer, dyr og husdyrgødning (såvel ubehandlet eller afgasset).

Nærhed til det overordnede vejnet er mere væsentlige lokaliseringfaktorer end nærhed til følgevirkninger som slagteri og mejeri.

Nærmeste Høgelund Mejeri ligger ved Vedsted, Arla ligger i Toulou, mejeriet Naturmælk (økologisk) ligger i Tinglev, Arla i Kruså, og nærmeste slagterier ligger i Blans og Horsens og Holsted (kvæg).

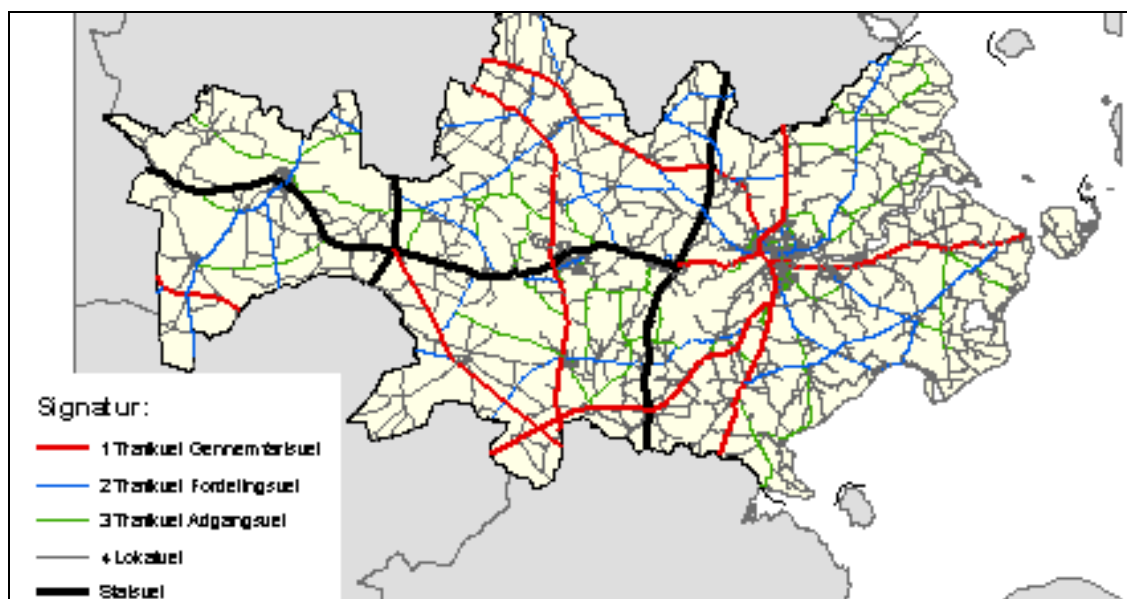
Foderstoffirmaer ligger i Aabenraa, Toftlund, Kolding og Fredericia.

Nærhed til det overordnede vejnet er i den forbindelse mere væsentlige lokaliseringfaktorer. Især nærhed til motorvej for svinebrug (til slagterier og Tyskland).

Der planlægges for et biogasanlæg ved Hjartbro, Bevtoft. Udpegning af områder til store husdyrbrug indenfor 20 meter fra fælles biogasanlæg.

Anlæg til kvæg bør ligge tæt på nødvendige markarealer således at unødvendig transport af foder og husdyrgødning mindskes.

Store husdyrbrug skal placeres således at der er adgang til en offentlig vejklasse 1, 2 eller 3. Obs. Vejklasse 3 veje vil normalt have en kørebanebredde på min 5,00 meter. Afhængig af de forventede trafikmængder kan det måske være lidt i underkanten.

Vejklasse 1, 2 eller 3

Naturområder - Ammoniak (SH)

Ved placering af nye store husdyrbrug er afstanden til beskyttede ammoniakfølsomme naturområder en begrænsning, der kræver særlig opmærksomhed.

Fra husdyrbrug dannes ammoniakemission, som bæres med vinden og lander på omgivelserne. Den største mængde lander tæt på husdyrbruget og aftager herefter gradvist med afstanden. Langt de fleste naturtyper er følsomme overfor ammoniakdeposition i større eller mindre grad.

Habitatnaturtyperne, som er de naturtyper Natura 2000 områderne er udpeget på grundlag af, er særligt følsomme overfor ammoniakdeposition, og der stilles skrappe krav til beskyttelsen af disse i husdyrgodkendelsesloven.

Moser, overdrev og heder er ligeledes naturtyper som er særligt følsomme overfor ammoniakdeposition, og som der tages særligt hensyn til i husdyrgodkendelsesloven. Kravene er dog knap så skrappe som til habitatnaturen.

Strandengene i sig selv er en mindre ammoniakfølsom naturtype, men de kan rumme yngle- og rasteplasser for strandtudsøn, som er beskyttet efter habitatdirektivets bilag IV. Dette kan medføre krav til ammoniak på niveau med kravene til moser, overdrev og heder.

Det forventes at teknologiske løsninger efterhånden kan løse problemet med ammoniak til naturarealer.

Følgeerhverv (SH)

Max. 20 km til (planlagt) biogasanlæg v. Hjartbro, Bevtoft.

Nærmeste mejerier Høgelund Mejeri (ost) ligger ved Vedsted, Arla (ost) ligger i Toulov, mejeriet Naturmælk (økologisk) ligger i Tinglev, Arla Kruså, og nærmeste slagterier ligger i Horsens og Blans og Holsted (kvæg). Større foderstoffirmaer ligger i Aabenraa, Kolding og Fredericia.

Adgang til det overordnede vejnet er i den forbindelse mere væsentlige lokaliseringsfaktorer.

Set i forhold til bæredygtighedsperspektivet, så bør disse gigant landbrug ligge i nærheden af slagterier, mejerier og/eller biogasanlæg, eller nærhed til det overordnede vejnet. Nærhed vil mindske behovet for transport, hvilket er godt for transportomkostninger, miljø og for trafiksikkerhed.

Fredsskov (SH)

Fredskov friholdes.

Lavbundsarealer (SH)

Lavbundsarealer skal friholdes for tekniske anlæg. Områderne er bl.a. udpeget for på sigt at sikre, at områderne kan genskabes som vådområder. Områderne er ikke egnet til store husdyrbrug.

Områderne friholdes for Store husdyrbrug.

Lavtliggende områder (SH)

Lavtliggende kunstigt afvandede områder Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge ønskes ikke udpeget til store husdyrbrug.

I lavtliggende områder er det et driftsvilkår, at der kan forekomme oversvømmelse ifm. klimaforværring – store regnhændelser o.l.

Kastrup-Tiset Enge:

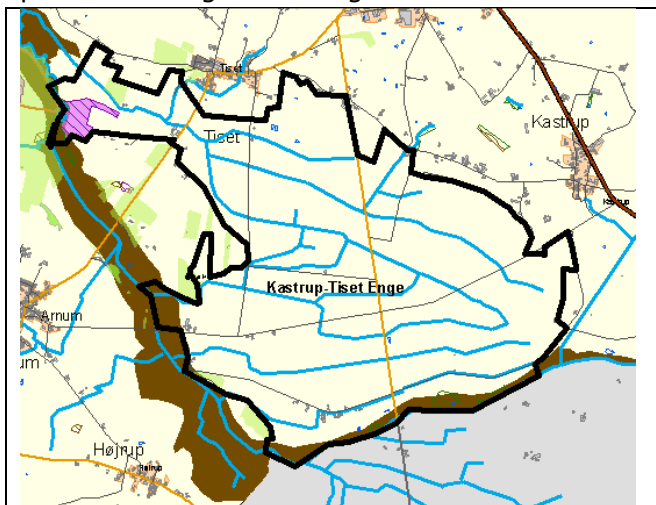
Arealet drives af et offentligt landvindingslav oprettet med hjemmel i vandløbslovens §39. Udgifterne til lavets drift afholdes af lavets medlemmer på basis af en partsfordeling. Arealet er lavtliggende med høj grundvandsstand. Arealet opfylder til fulde de kriterier, som er lagt til grund for udpegning af de øvrige lavbundsarealer i kommunen, men det er ikke udpeget som lavbund af politiske årsager.

Forhold af lavbundsmæssig/vandløbsmæssig karakter, der taler imod at anlægge store husdyrbrug:

- Arealet har høj grundvandsstand og er okkerpotentielt område.
- Det er beskyttet mod vinteroversvømmelse af dige langs Gelså.
- Høj grundvandsstand/oversvømmelse er allerede nu et problem for dyrkningen, og problemer med anvendelsen vil øges med klimaforværring.
- Der ligger ganske givet en større politisk problemstilling over for landvindingselskabet i at begynde at anvende delarealer til andet formål end landbrugsdrift.
- Såfremt anden anvendelse af arealet engang bliver aktuel må der først og fremmest peges på klimatilpasning og natur. Arealet ligger nabo til naturarealerne i Enderup Skov

og Stensbæk plantage. Arealet har qua sin størrelse og beliggenhed enestående potentiale som naturområde af national interesse.

- Set fremadrettet over de nærmeste år har arealet stort interesse og potentiale i problemstillingen om at genskabe større naturareal i Danmark.

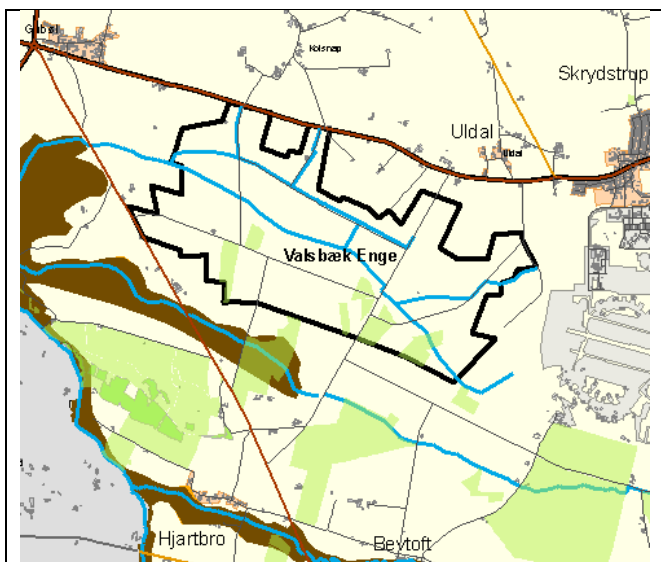

Kastrup-Tiset Enge

Valsbæk Enge:

Arealet i det tidligere Valsbæk Enge landvindingsselskab. Landvindingsselskabet blev nedlagt for ca. 10 år siden. Det er forholdsvis lavtliggende arealer, men disse afvandes ved hjælp af dybe grøfter. Området er okkerklasse 2, og okkerproblematikken må håndteres ved opførelse af store bygninger etc.

Der vil dog ganske givet inden for det tidligere lavs område kunne findes arealer, hvor vandstandsforhold og afvanding kan håndteres ved hjælp af gængse tekniske løsninger.

Valsbæk Enge

Det er politisk uafklaret hvorvidt Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge er lavbundsareal eller ej, og tvivlen ift. status betyder, at områderne friholdes for anlæg til store husdyrbrug.

Lavtliggende områder som Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge ønskes friholdt for anlæg til store husdyrbrug.

Råstofområder (SH)

Råstofplan. Graveområder for sand, grus og sten. Interesseområder. En udpegning til store husdyrbrug vil skabe modstridende interesser. Områderne ønskes friholdt for store husdyrbrug.

Klimatilpasningsplan (SH)

Klimatilpasningsplan i K13? Hvor der evt. udpeges områder til mulige oversvømmelsesarealer ved store regnhændelser. Der er pt. ingen områder udpeget. Ønskes friholdt for store husdyrbrug.

Vand- og Natura 2000 planer (SH)

Områder, der er omfattet af de statslige Vand- og Natura 2000 planer eller de kommunale Vand- og Natura 2000 handleplaner, ønskes friholdt for store husdyrbrug. (Vand- og Naturplaner er ikke vedtaget)

Konsekvenszoner (SH)

Konsekvenszoner for risikoanlæg ønskes friholdt for store husdyrbrug. Det er aktuelt ved biogasanlægget i Hjartbro, Bevtoft, der afkaster en konsekvenszone på 500 meter.

Overfladevand - Spildevand - Affald (SH)

Overfladevand med husdyrgødning eller ensilagesaft skal altid opsamles.

Vedr. øvrigt overfladevand vil udgangspunktet altid være, at det skal nedsives, er dette ikke muligt, kan der meddeles udledningstilladelse til dette med tilhørende vilkår, afhængigt af hvor udledningen ledes hen.

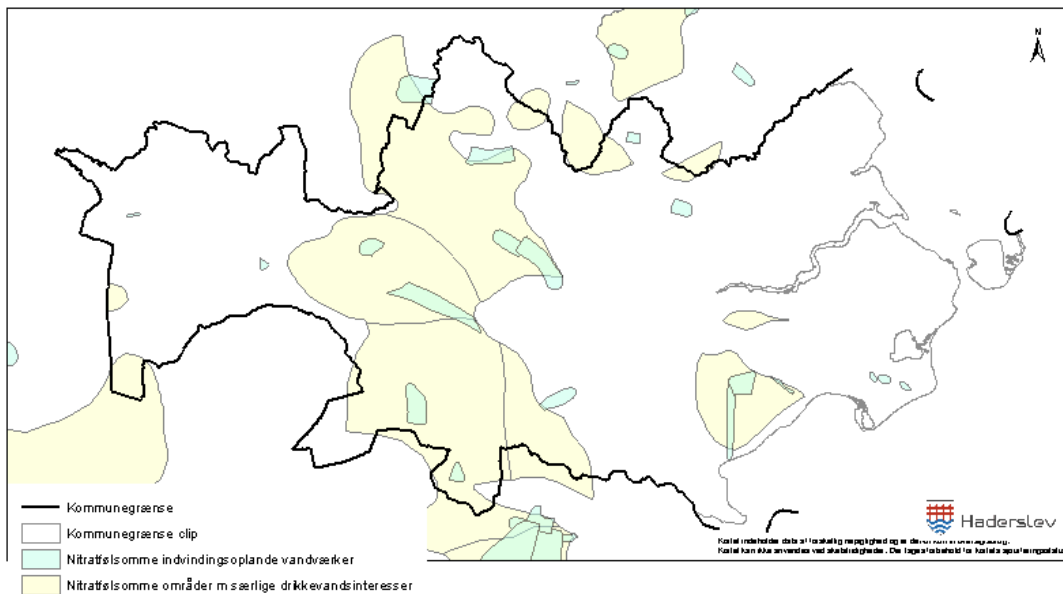
Miljømæssigt vil det ikke være hensigtsmæssigt at lave udledninger til små vandløb, jo mindre jo dårligere, da dette sandsynligvis vil medføre mere restriktive vilkår, end hvis det var til store vandløb med større vandføring.

Det bør undgås at udlede til stillestående vandområder (søer og fjorde).

Grundvand (SH)

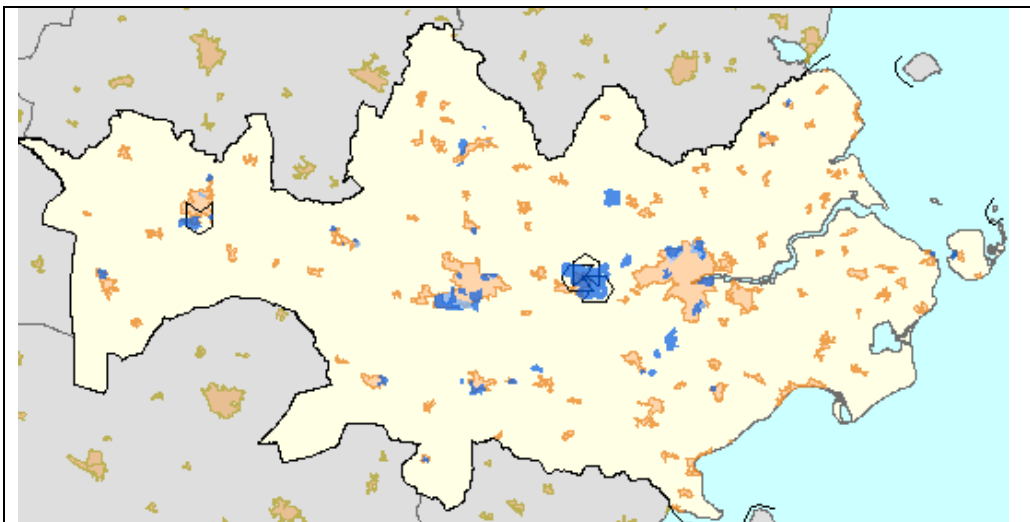
Temaerne "Nitratfølsomme indvindingsoplande vandværker" samt "Nitratfølsomme områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)" er de områder, hvor der skal ydes en indsats mod nitrat.

Overfladevand med husdyrgødning eller ensilagesaft skal altid opsamles jf. ovenstående punkt. De udpegede grundvandsområder vurderes derfor ikke at være til hinder for placering af store husdyrbrug.

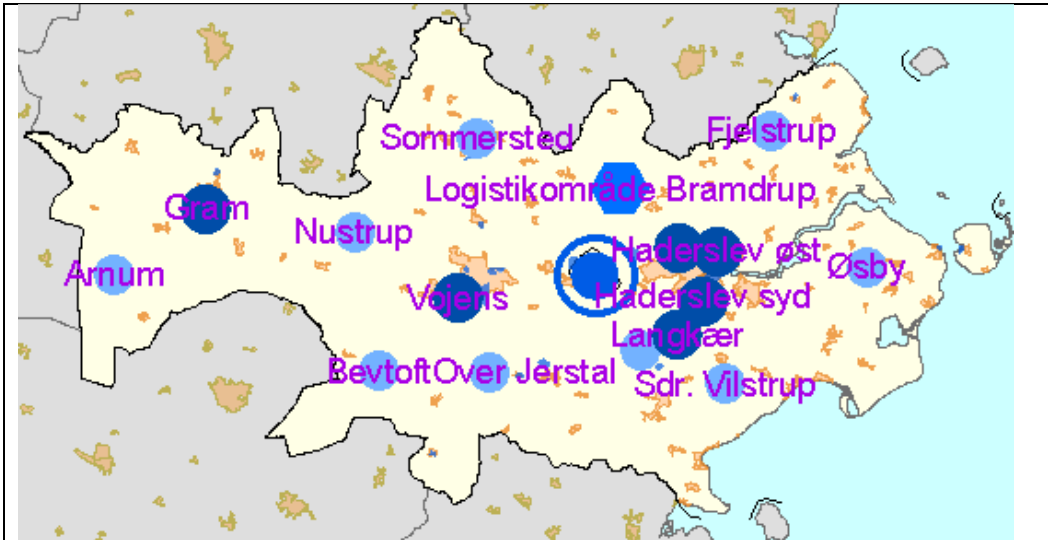

Nærhed til erhvervsområder (SH)

I Haderslev Kommune er der ledige erhvervsområder og erhvervsudviklingsområder og områder til tekniske anlæg, og det giver god mening at undersøge, om disse områder også kan anvendes til erhvervsareal til store industrilandbrug som jordløse husdyrbrug, for derved undgå at inddrage værdifuld landbrugsjord til store husdyrbrug, og for at undgå at inddrage hidtil uberørte områder i det åbne land til nye store husdyrbrug. Det vil være optimalt, hvis man kan finde områder i/lige udenfor eksisterende erhvervsområder.

K09. Erhvervsområder - Byudvikling erhverv

K 09. Erhvervsudvikling symboler

Enkelte byområder vil med udpegningen i/ved eksisterende erhvervsområder ligge i nærheden af områder til store husdyrbrug, hvormed landsbyen fremadrettet vil blive placeret i et område prioriteret til landbrug.

Områder i forbindelse med eksisterende erhvervsarealer er vurderet.

Erhvervsområde ved Langkær (Marstrup), Over Jerstal, Bramdrup og Gram rummer potentiale for store husdyrbrug.

De må påregnes, at etablering af de meget store husdyrbrug vil betyde, at der skal anvendes teknologi, der kan reducere bl.a. lugt og ammoniakfordampning ud over Bat-niveau for at finde velegnede placeringer ift. naboer og natur.

Set med fremtidens øjne (SH)

Landbrugsloven ændret i 2010 (Grøn Vækst): Betød ophævelse af arealkrav, bopælspligt, max. størrelse, uddannelsespligt (ejer skal ikke længere have det grønne bevis). Det betyder, at der som noget helt nyt kan etableres megastore jordløse husdyrbrug ejet af investorer, der ikke er uddannet landmænd.

Strukturændring af landbruget.

Der forventes færre husdyrbrug i fremtiden – der forventes megastore industrielle husdyrbrug i fremtiden.

Meget store husdyrbrug kræver meget stor kapital som de færreste landmænd kan rejse i den nærmeste bank. Andre nye investorer kan forventes i fremtiden.

Lokal kulturel betinget tilhørsforhold bliver efterhånden mindre væsentligt.

Store jordløse husdyrbrug op til flere tusinde dyreenheder. Industrielle husdyrbrug.

Husdyrbrug vil lægge beslag på meget store arealer. 1000 DE slagtesvin 3 ha. 1000 DE søer 6 ha. 10 ha ?

Hvis vi forestiller os, at vi kommer tilbage til Haderslev Kommune om 25 år, hvad ser vi så er problemet, og hvor ser vi helst, at de megastore industrielle husdyrbrug ligger.

Er der til den tid mange øjebærer som gamle udtjente landbrugsbygninger, som vi undrer os over ikke bliver ryddet op i, og udtjente bygninger og pladsen "genbrugt" til de mega-store husdyrbrug.

Hvad vil kommunens planlægning blive kritiseret for om 25 år.

Hvad kunne vi ønske vi havde gjort set i bagklogskabens lys.

Hvad ønsker fremtiden sig af os.

Hvis vi forestiller os, vi ser på os selv udefra, f.eks. fra et andet sted i landet, fra en helikopter, fra rummet, hvad ser vi så, og hvad ville vi hellere se.

Hvis vi tror på, at der bliver knaphed på ressourcer i en nær fremtid, hvordan vil vi så helst forberede landbrugsplanlægningen til det. (50 kr./l brændstof!)

Hvad vil landmændene selv ønske, at vi havde gjort bedre ifm. planlægningen for SH, hvis vi spørger dem om 25 år.

Inviter nogle landmænd og bankfolk med på en tidsrejse, og se hvad der sker.

Dialog med Sønderjysk Landboforening SLF. (SH)

18.12.2012

-Store husdyrbrug som selskaber ses ikke i 4-8 år.

-Planlægning for store brug må ikke hæmme de øvrige landbrug.

-Mange landbrug ligger dårligt. Landbokulturen fæstner landbrug til familiens geografiske tilholdsforhold.

-Teknologisk udvikling om 5 år vil få styr på ammoniak.

-Åbenhed om eksisterende sårbar viden.

-Pengestrømmen til kommunen skal blive i kommunen.

-Udmeldingen kan få store økonomiske konsekvenser for de enkelte brug.

-Signalværdien af kommunens første plan for store husdyrbrug skal overvejes nøje.

-Landbrugets udvikling opdeles i 2 grupper henhv.. Investorer-virksomheder, og landmændskultur/landmand som vil være store.

-Kulturlandmanden vil bestå i lang tid og er ikke rede til at flytte til industriområde.

-Positiv udpegninger fremfor negativ område.

-Landbrug skaber praktikpladser.

-Træd varsomt her i 1. forsøg om husdyrbrug.

-Udviklingen kan gå i retning i udstykning.

- Planlægningen "kan" overhales af lovgivningen.

-Landskabsforhold er vigtige for nye store husdyrbrug

-Kommunens politiske holdning skal fremgå – hvad vil politikerne med landbruget i Haderslev kommune.

Dialog med Naturrådet og gæst fra Landdistrikt. (SH)

08.01.2013

Man bør være meget forsigtig med en sådan udpegning. Man skal også huske på, at uanset om et landbrug kommer til at ligge i et område, som man har udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde, så vil der stadig være store miljømæssige krav som landbruget skal leve op til i forbindelse med en miljøgodkendelse.

Hvis kommunen gerne vil i dialog med borgere på landet, kunne man afholde et par møder, hvor alle havde mulighed for at deltage.

Det er positivt at høre, at kommunen vil understøtte landbrug og investeringer.

De sidste 20-30 år er der sket modernisering af landbrugene, som har betydet bedre løsninger i forhold til miljø.

Det er meget svært at udpege områder hvor de store husdyrbrug bedst placeres. Det vil have store konsekvenser (i forhold til investeringer og banken) for de landmænd hvis eksisterende

landbrug kommer til at ligge i et område, der ikke er udpeget som positiv-område for store landbrug.

Der sker i øvrigt meget på det tekniske område, f.eks. i forhold til kvælstof emission. Det kan betyde, at der ikke længere vil være samme problemer med kvælstof og støj i forhold til omgivelserne. Der bør derfor tænkes langsigtet i planlægningen.

Man bør tænke transportproblemer ind, når man overvejer hvor man vil placere de store husdyrbrug. Og man bør overveje konsekvenserne for ejendomsvurderingerne.

Man bør være opmærksom på stier i det åbne land, når landbrug bliver meget store og der sker jordfordelinger.

Der åbner sig mulighed for både natur og stier ved meget store virksomheder med professionel drift. Store maskiner efterlader flere udyrkede hjørner og der kan være grundlag for imagepleje i store virksomheder. Den "lille natur" bør huskes ved store brug. Rejsning af småskove er en mulighed for at skabe natur.

Foreslår at de store brug placeres langs motorvejstraceet af hensyn til transportvejene. Foreslår store husdyrbrug placeret i udkanten af industriområderne, ud mod det åbne landbrugsland.

Der skal tages hensyn til natur, når de store brug placeres, men de må nok placeres flere steder end langs motorvejsstrækningen.

Ved intensivering af nogle områder, skal man passe på, at det ikke ender med områder hvor det ikke bliver attraktivt at bo og færdes i landskabet.

I en planlægning skal især landskab og transporthensyn/tilkørselsforhold varetages.

Kvælstofudledning og lugt kan formodentlig løses rent teknisk, derfor kan der fremover være andre afvejsninger i placering af store husdyrbrug.

Opfordrer til at flotte landbrugsbygninger godt må kunne ses i landskabet.

Man skal huske på, at selv om der planlægges for meget store husdyrbrug vil der stadig være mindre brug, som vi kender dem i dag.

Det er interessant at høre jeres mening om placering af store landbrug. Er der noget der taler for at samle landbrugene klyngemæssigt eller er der andre meninger om placering.

Vi bør holde fast i mangfoldigheden i forhold til placering og størrelser på landbrug.

Økonomien i landbruget lægger ikke op til, at de meget store landbrug kommer lige nu.

Det er svært at sige hvor de meget store landbrug bør placeres – der er mange hensyn at tage.

Der vil ikke komme mindre plads til stier og til den lille natur, uanset at nogle landbrug bliver meget store.

Hvor mange store husdyrbrug har vi plads til i Haderslev Kommune?

Vi snakker om luftkasteller lige nu. Vi skal finde arealerne til de virksomheder, der måske kan komme i fremtiden, hvis der viser sig en investor. De øvrige "oprindelige" landbrug kan jo fortsætte, også fremover.

Store husdyrbrug kræver ikke nødvendigvis store arealer.

Økologer kan have nytte af at omdanne græs til gødning.

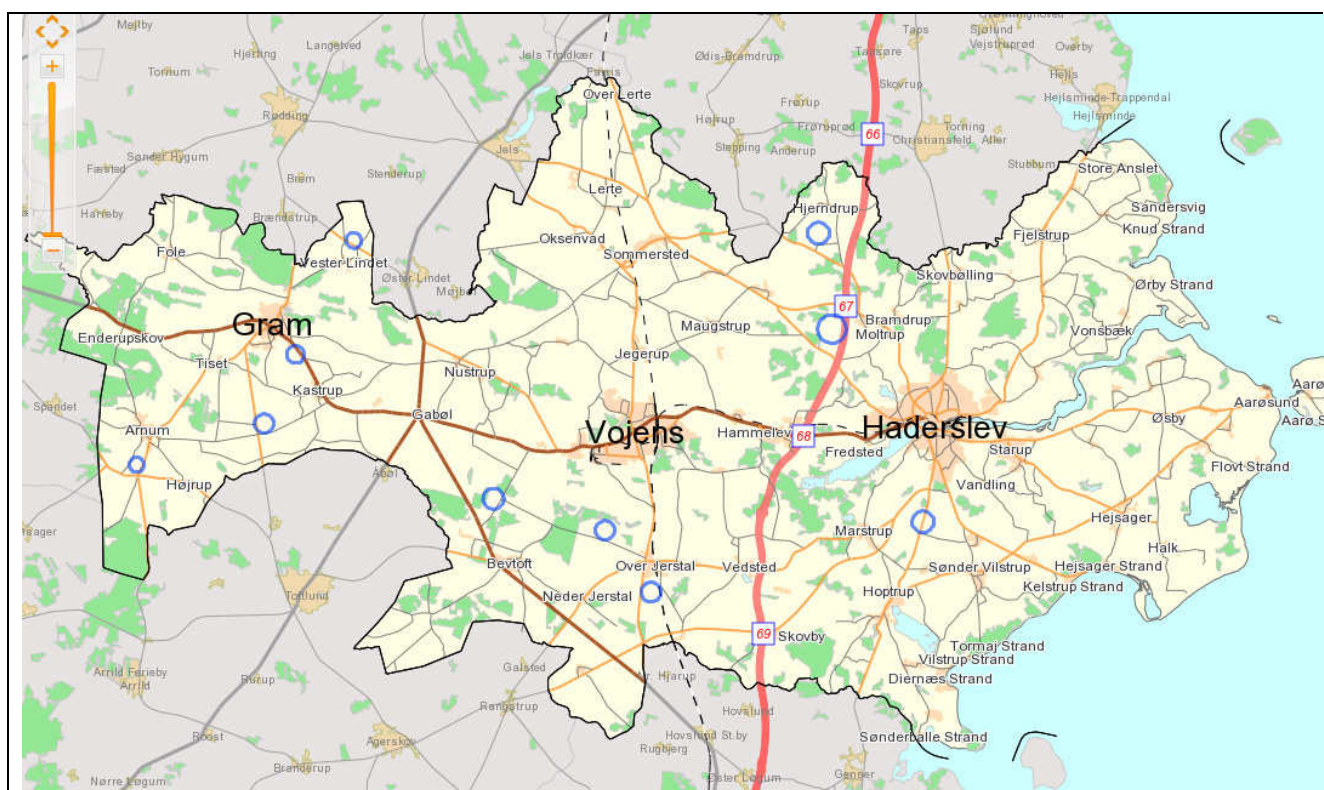
Natur og landbrugskommissionen kommer snart med et udspil – det skal blive spændende at se resultatet.

10 områder til store husdyrbrug er undersøgt og vurderet (SH)

På baggrund af ovenstående kriterier udpeges 4 prioriterede områder til husdyrbrug større end 500 DE. Områdernes eksakte afgrænsning kan efterfølgende fastlægges gennem kommuneplantillæg i forbindelse med lokalplanudarbejdelse for konkrete projekter.

10 områder, der rummer potentiale for større husdyrbrug, er undersøgt og vurderet:

- 1 Marstrup
- 2 Bramdrup
- 3 Arnum
- 4 Gram
- 5 Over Jerstal. Syd
- 6 Over Jerstal. Vest
- 7 Hjerndrup
- 8 Vester Lindet
- 9 Hjartbro
- 10 Kastrup Tiset Enge

Områder der er undersøgt nærmere - til store husdyrbrug

		Jordbrugsanalyse	SLF	Naturråd	By - Buffer	Lugt – delvis udenfor lugtgeneafstand	Risikovirksomhed – 500 m sikk.zone	Rekreative - Sitier	Værdifuldt Landskab	Uforstyrret Landskab	Bygge- og beskytt.lin	Vejadgang	Følgeherv – Biogas 20 km	Følgeherv via motorvej 10 km	Natur – delvis udenfor ift. ammoniakfølsom natur	Fredsskov	Råstof	Lavbundsarealer	Lavtliggende områder	Klima – oversvømmelse	Vand- og Naturplaner	Spildevand	Eks. Erhvervsområder, nær	Set m fremtidens øjne	Bestiagtelse
1	Marstrup				++	++			++	++		++	++	++	++								++	++	++
2	Bramdrup				++	++			++	++		++	++	++	++								++	++	++
3	Arnum				+	+			++	++		++	++	+	++									+	+
4	Gram				+	+			+	+		+	+	+	+								+	+	
5	Over Jerstal. Syd				+	+			+			+	+	+	+								+		
6	Over Jerstal. Vest				+	+			+	+		+	+	+	+	+	+						+		+
7	Hjerndrup				++	++			++	++		++	++	++	++										+
8	Vester Lindet				++	+			++	+		++	++	+	++									+	
9	Hjartbro				+	+	+		+	+		+	+	+	+				+	+			+	+	
10	Kastrup Tiset Enge				+	+			+	+		+	+	+	+				+	+			+	+	

1. Marstrup (SH)

Langkær-Dybkær-Knokbjerg. Sydøst. Mellem og omkring de 3 eksisterende erhvervsområder forbrændingsanlæg og køreteknisk anlæg ved Tøndervej samt området øst for Aabenraavej (hovedvej A10).

Delvis 500 m til beboelser. Vestlig og østlig del af arealet ligger i god afstand fra enkeltbeboelser.

Ligger udenfor udpegede landskabsinteresser.

Sten- og jorddiger i området.

Gode vejforbindelser. Området mod øst skal have vejforbindelse til Aabenraavej og mod vest vejforbindelse til Tøndervej.

Motorvej 10 km.

Biogas 20 km.

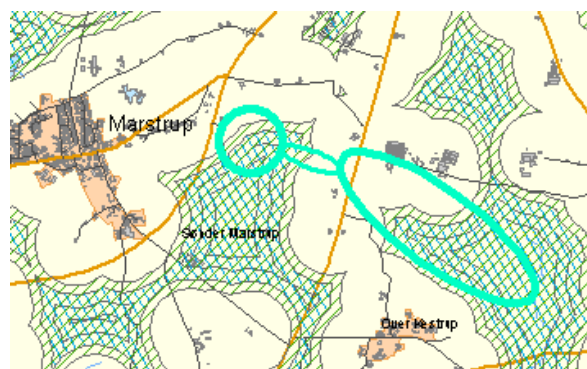
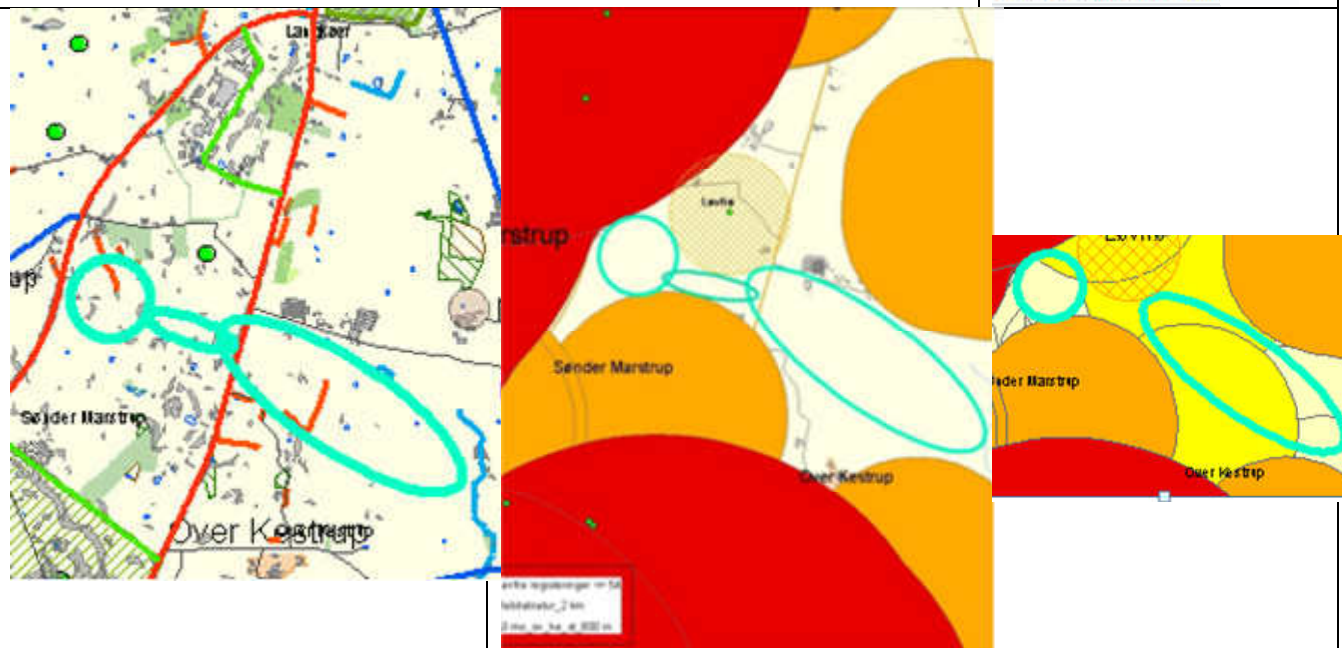
Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og til § 3 eng søer (lysgul).

Ca. 100 ha.

Ok til store husdyrbrug.

Konfliktsøgning

DAI Beskyttede naturtyper fundet 5	
DAI Besigtigelse (Staten) fundet 4	
Vandløb fundet 2	
DAI Beskyttede sten- og jo fundet 2	
DAI Drikkevandsinteresser fundet 2	
Okkerområder fundet 1	
NBL § besigt ej §3 Amt fundet 1	
NBL §3 udtaget Amt fundet 1	
NBL §3 sag Kommune fundet 1	
Råstofindvinding fundet 1	
Udyrket areal fundet 1	
Kystnærhedszone - flade (I) fundet 1	
Zonekort (PDK) fundet 1	
DAI Beskyttede vandløb fundet 1	
KP09 Biologiske korridorer fundet 1	
KP09 Flyvepladsbane buffi fundet 1	
KP09 Særligt værdifulde la fundet 1	
RP05 Indsatsområder for § fundet 1	
RP05 Nitratfølsomme indivi fundet 1	

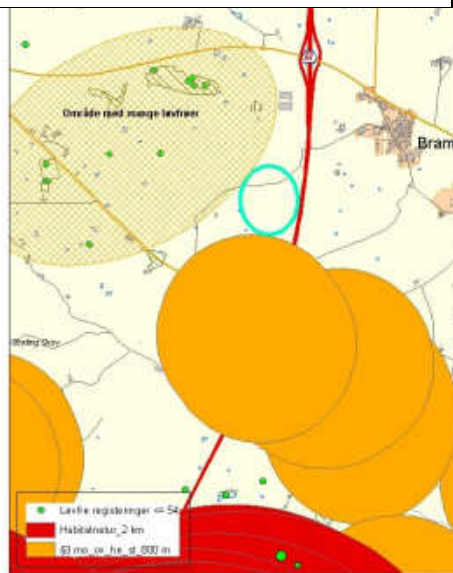
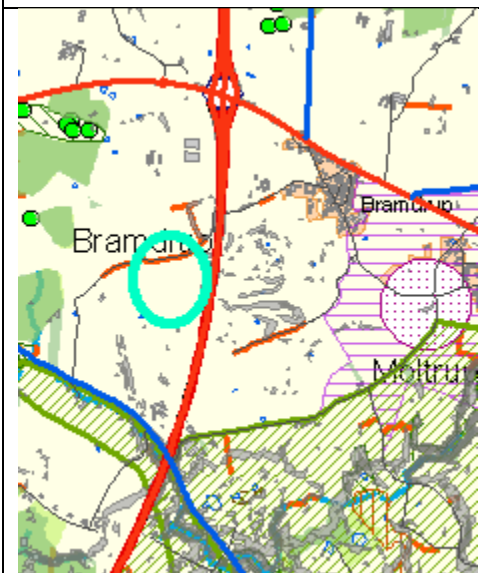
AFSTAND BEBOELSE_

- potentielle_samletdk_1000m
- [diagonal lines]
- potentielle_samletdk_320m
- [diagonal lines]
- potentielle_samletdk_400m
- [diagonal lines]
- potentielle_samletdk_500m
- [diagonal lines]
- potentielle_samletdk_600m
- [diagonal lines]

2. Bramdrup (SH)

Syd for erhvervsområde Bestseller. Ved motorvejen.
Afstand til enkeltbeboelser.
Ligger udenfor udpegede landskabsinteresser.
Sten- og jorddiger i området.
Dårlige vejforbindelser. Forudsætter der etableres vejadgang til Simmerstedvej af byherre. Forudsætter at der er etableret ny omfartsvej NV om Haderslev med adgang til motorvej fra Simmerstedvej.
Det vil have lange udsigter at få etableret omfartsvejen nordvest om Haderslev.
Området til store husdyrbrug bør først udpeges, når der er truffet beslutning om at etablere omfartsvejen.
Motorvej 2 km.
Biogas 20 km.
Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og til §3 eng søer.

Droppes pga. dårlig vejforbindelse.

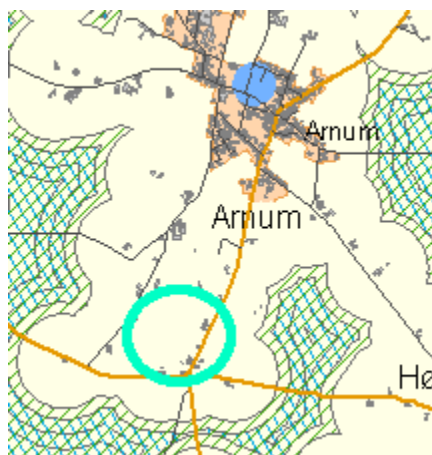
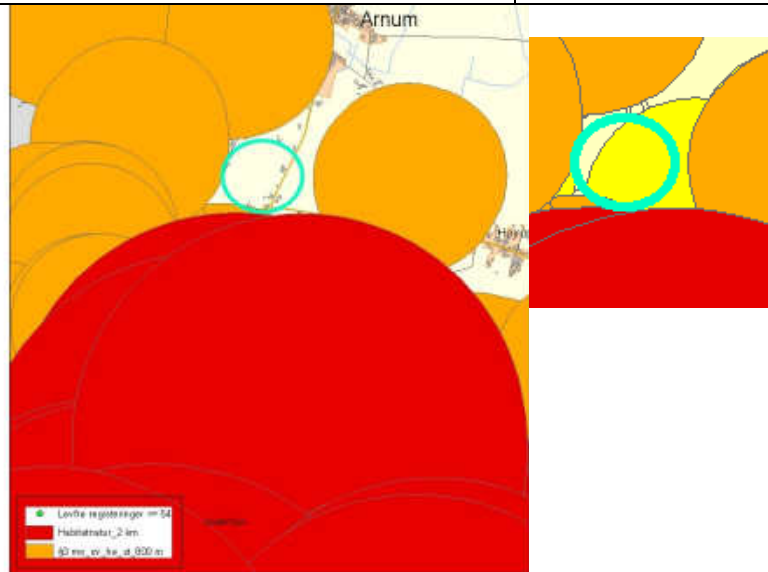
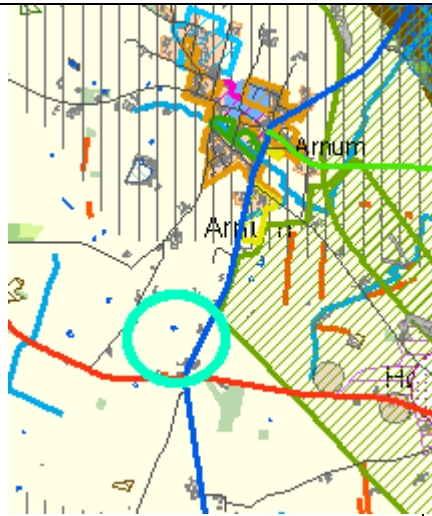

3. Arnum (SH)

Mellem Arnum og Højrup.
 Nærhed til flere enkeltbeboelser, hvoraf flere er landbrug.
 Udenfor udpegede landskabsinteresser.
 Gode muligheder for vejforbindelse.
 Motorvej 30 km.
 Biogas 20 km.
 Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og til § 3 eng søer (lysgul).

Ok dog ikke ideelt ift. til Potentiel Følsom skov og afstand til motorvej.

Konfliktsøgning	
DAI Beskyttede sten- og jorddiger	fundet 1
DAI Beskyttede naturtyper	fundet 1
DAI Drikkevandsinteresser	fundet 1
KP09 Særligt værdifulde landbrugs	fundet 1
RP05 Indsatsområder for grundvan	fundet 1

- AFSTAND BEBOELSE_
- potentielle_samletdk_1000m
  - potentielle_samletdk_320m
  - potentielle_samletdk_400m
  - potentielle_samletdk_500m
  - potentielle_samletdk_600m

4. Gram (SH)

Syd øst for Gram erhvervsområde.

Ligger indenfor by-bufferzone fra byen Gram.

Nærhed til enkeltbeboelser langs Haderslevvej. Bynært. Forudsætter lugtbegrænsende tiltag.

Udenfor udpegede landskabsinteresser.

Sten- og jorddiger i området.

Gode vejforbindelser til Haderslevvej. Haderslevvej er statsvej.

Motorvej 20 km.

Biogas 12 km.

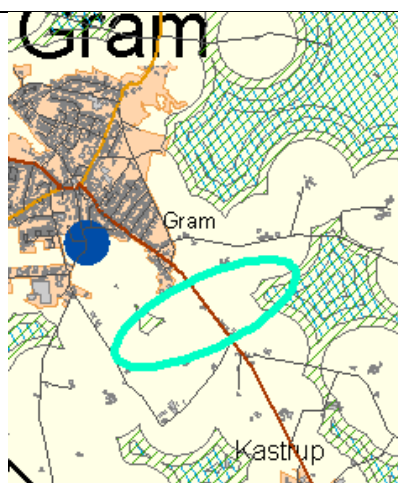
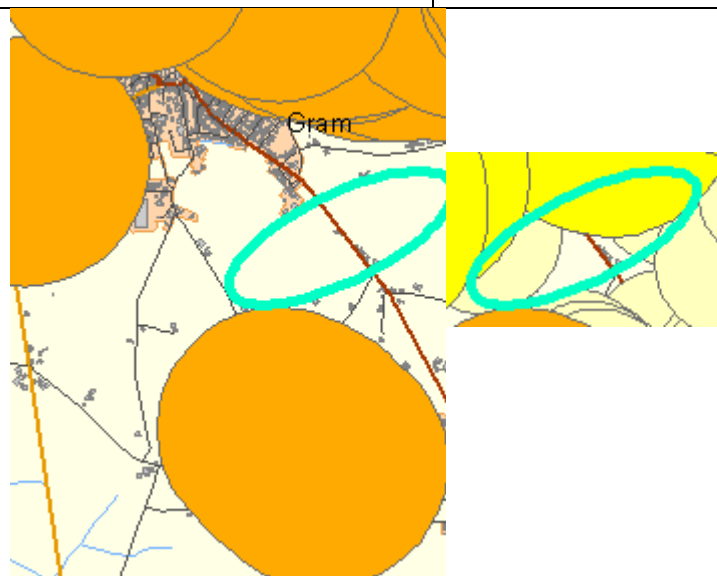
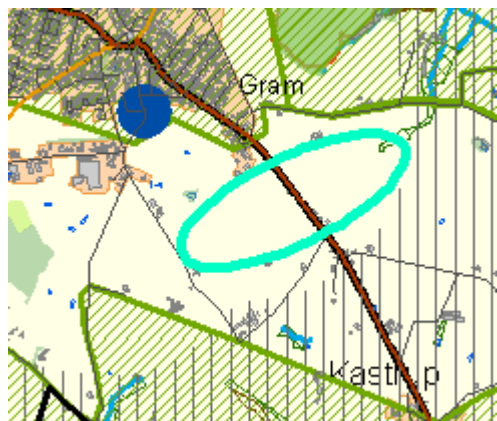
Natur. Del af arealet ligger helt udenfor ammoniakbufferzoner til natur (hvid). Del af arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og til § 3 eng søer (lysgul).

Ca. 70 ha.

Ok

Konfliktsøgning

NBL §3 sag Kommune	fundet 2
DAI Beskyttede sten- og jorddiger	fundet 11
Okkerområder	fundet 1
Kommunale arealer	fundet 1
Zonekort (PDK)	fundet 1
DAI Besigtigelse (flader)	fundet 1
DAI Beskyttede naturtyper	fundet 1
DAI Drikkevandsinteresser	fundet 1
KP09 Flyvepladsbane buffer 1	fundet 1

AFSTAND BEBOELSE_

- potentielle_samletdk_1000m
- potentielle_samletdk_320m
- potentielle_samletdk_400m
- potentielle_samletdk_500m
- potentielle_samletdk_600m

5. Over Jerstal. Syd (SH)

Syd for erhvervsområde.

Delvis nærhed til beboelser og Over Jerstal by. Forudsætter lugtbegrænsende tiltag.

Ok ift. landskab.

Sten- og jorddiger i området.

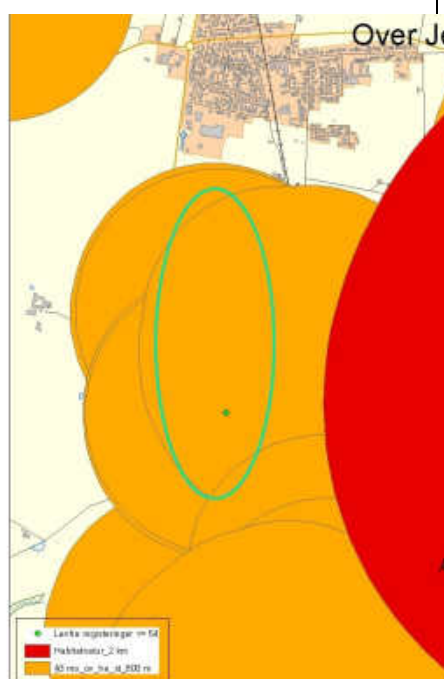
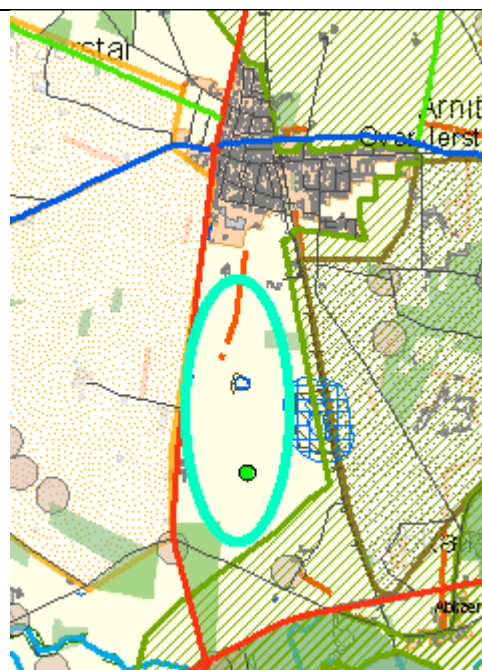
Ok ift. vejadgang.

Motorvej 7 km.

Biogas 8 km.

Natur. Løvfrø. Ligger indenfor bufferzone til ammoniakfølsom natur.

Droppes pga. nærhed til ammoniakfølsom natur.

6. Over Jerstal. Vest (SH)

Vest for Over Jerstal. Syd for flyvepladsen.

Enkeltbeboelse syd for arealet.

Ok ift. landskab.

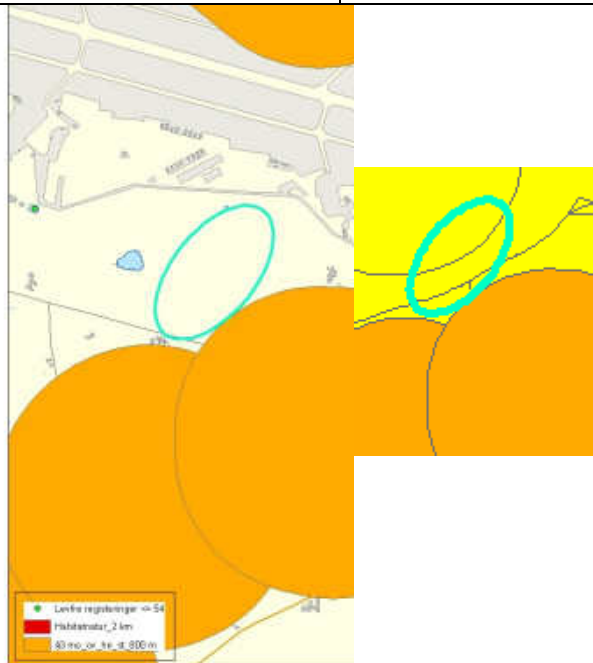
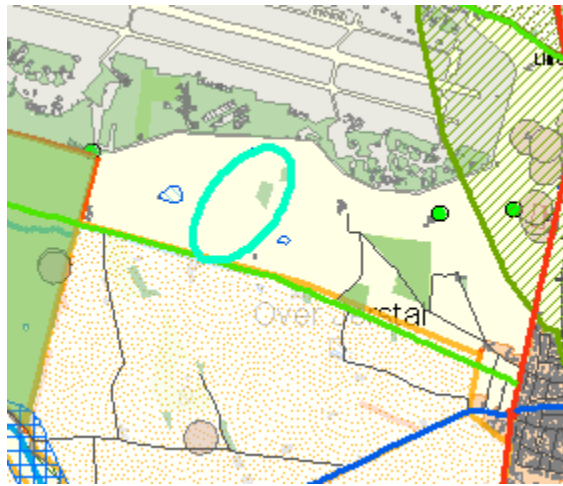
Ok ift. vejadgang.

Motorvej 10 km.

Biogas 5 km.

Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og til §3 eng søer. Nærhed til sø og skov, der kræver en nærmere undersøgelse.

Droppes pga. nærhed til natur - sø og skov. Kræver en nærmere undersøgelse ift. natur.

7. Hjerndrup. (SH)

Delvis 500 m til beboelser. Forudsætter lugtbegrænsende tiltag.

Udenfor udpegede landskabsinteresser.

Sten- og jorddiger i området.

Gode vejforbindelser.

Motorvej 5 km.

Biogas 20 km.

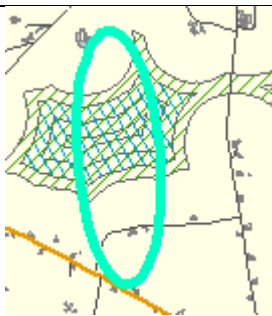
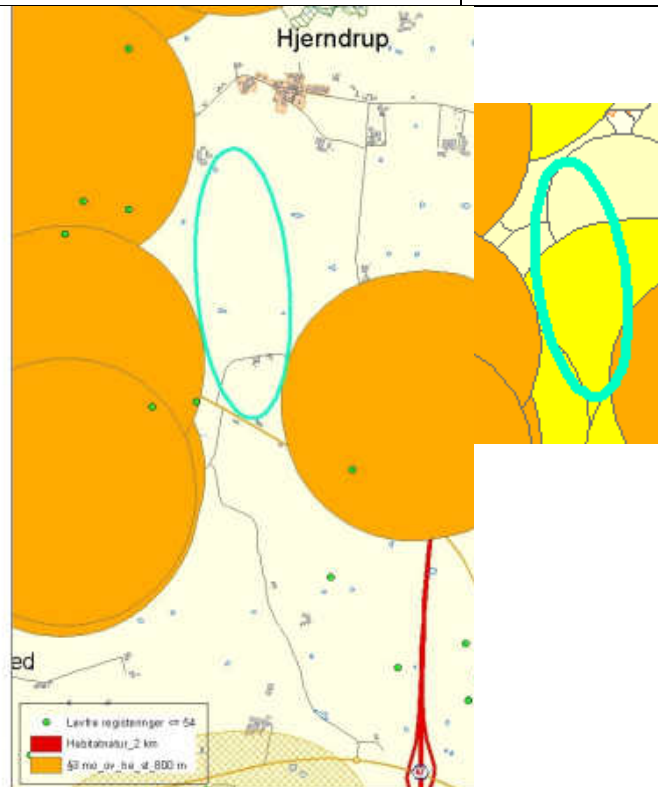
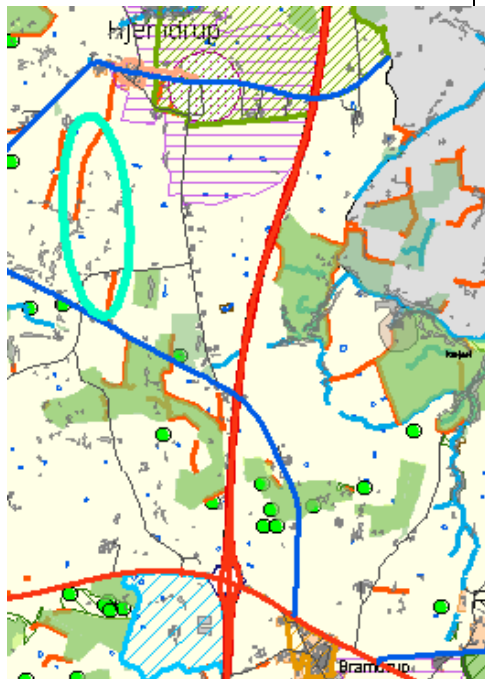
Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og til § 3 eng søer (lysgul).

70 ha.

Ok

Konfliktsøgning

Vandløb	fundet 2
DAI Beskyttede sten- og jorddiger	fundet 2
DAI Beskyttede naturtyper	fundet 2
DAI Drikkevandsinteresser	fundet 2
RP05 Indsatsområder for grund	fundet 2
RP05 Nitratfølsomme indvindsor	fundet 2
Okkerområder	fundet 1
Zonekort (PDK)	fundet 1
DAI Skovbyggelinjer	fundet 1
KP09 Særligt værdifulde landbr	fundet 1

AFSTAND BEBOELSE_

- potentielle_samletdk_1000m
- potentielle_samletdk_320m
- potentielle_samletdk_400m
- potentielle_samletdk_500m
- potentielle_samletdk_600m

8. Vester Lindet. (SH)

Nordøst for Vester Lindet.

Nærhed til enkeltbeboelser.

Ligger i Uforstyrret landskab.

Sten- og jorddiger i området.

Vejforbindelse gennem nabokommune.

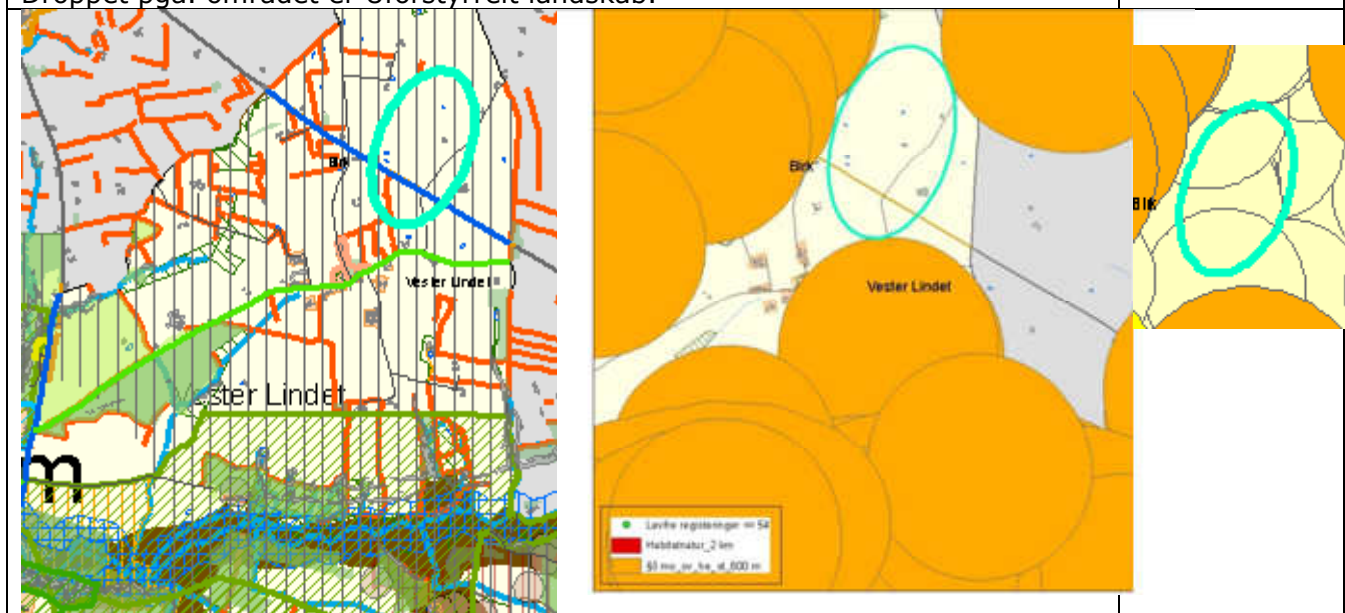
Motorvej 25 km.

Biogas 15 km.

Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til natur § 3 eng søer (lysgul).

Enkelt beskyttet sten- og jorddige.

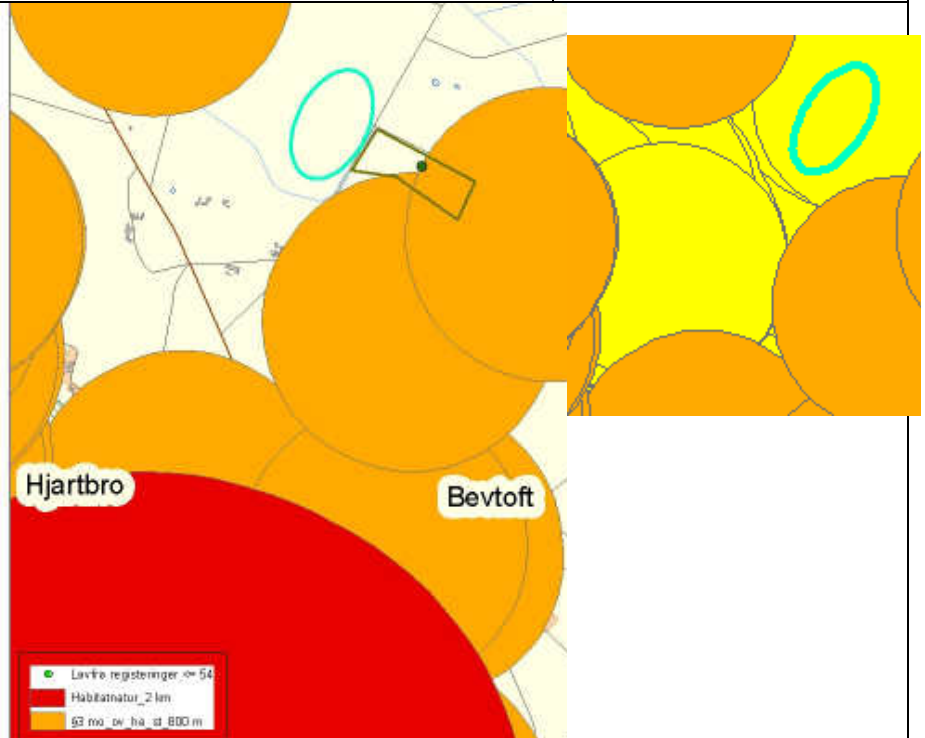
Droppet pga. området er Uforstyrrelt landskab.

9. Hjartbro (SH)

God afstand til beboelser.
Nærhed Særligt værdifuldt landskab.
Gode vejforbindelser.
Motorvej 15 km.
Biogas 1 km.
Natur. Arealet ligger indenfor bufferzone til Potentiel Følsom skov (gul), og §3 eng søer.
Nærhed til Valsbæk Enge der er afvandet område. Lavtliggende område- Kunstigt afvandet område. Det er dermed et vilkår, at det kan blive oversvømmet ifm. ekstremregn (klimaændring).
Nærhed til biogasanlæg.
Biogasanlæg er et risikolanlæg der udløser miljøkonsekvenszone på 500 m til miljøfølsom anvendelse.
Hvis biogasanlægget alligevel ikke bliver realiseret, vil det være uheldigt, at lægge et stort husdyrbrug.

Droppet – området er ikke egnet.

10. Kastrup Tiset Enge (SH)

Afstand til beboelser.

Ligger indenfor udpeget uforstyrrede landskaber.

Gode vejforbindelser.

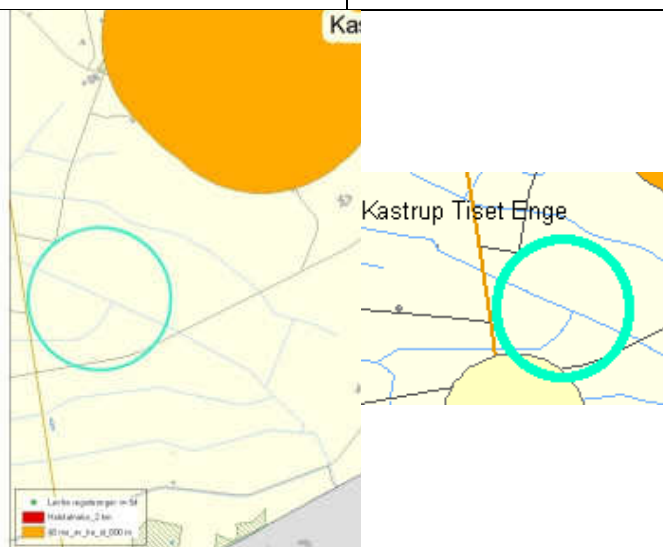
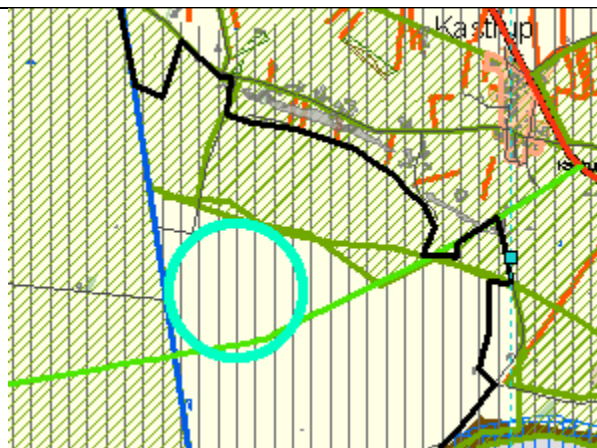
Natur. Arealet ligger udenfor ammoniakbufferzoner til natur.

Kastrup-Tiset Enge. Kunstigt afvandet område. Lavtliggende område.

Det er et vilkår, at det kan blive oversvømmet ifm. ekstremregn (klimaændring).

Indvindingslaget har sagt ok til store husdyrbrug og vindmøller.

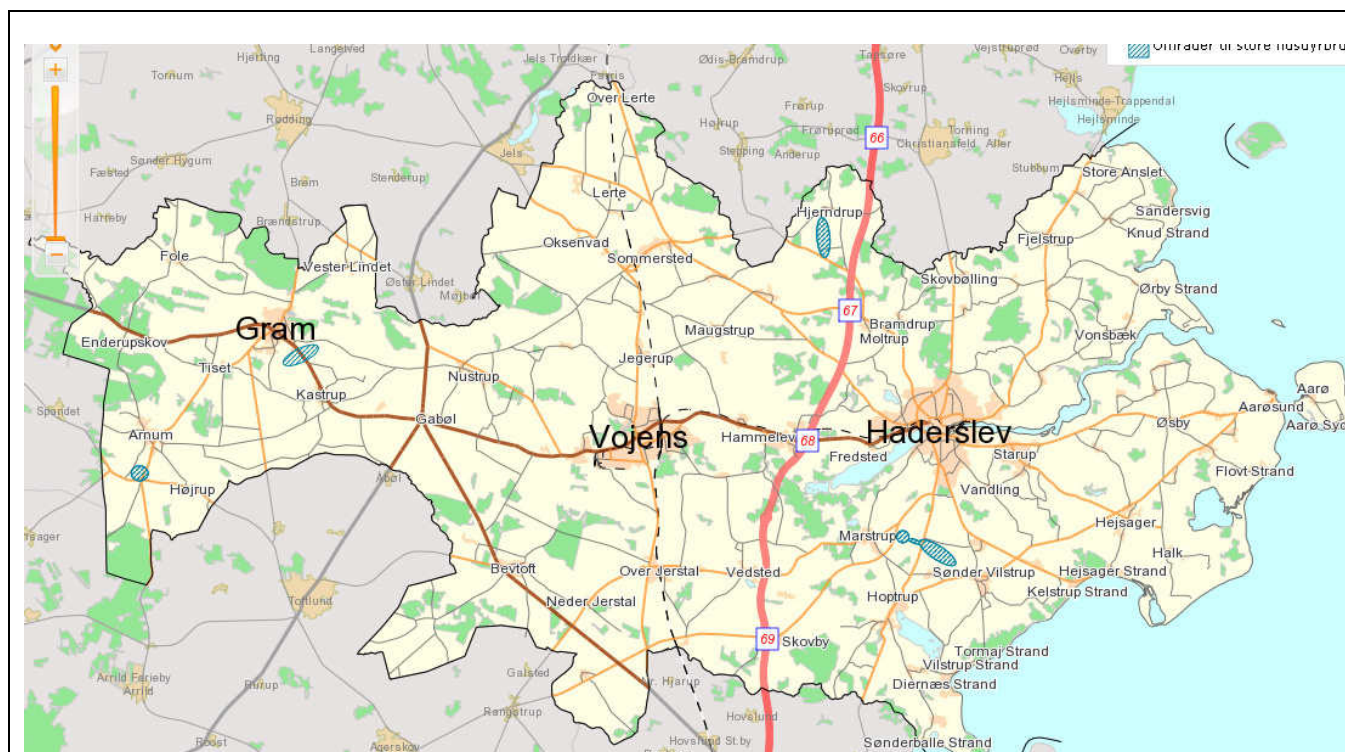
Droppes pga. kunstigt afvandet område, lavtliggende område, oversvømmelsesrisiko og ligger i udpeget Uforstyrret landskab.

Prioritering - Områder til store husdyrbrug (SH)

I prioriteret rækkefølge:

1. Marstrup – 4. Gram – 7. Hjerndrup – 3. Arnum (rev maj)

Områder til store husdyrbrug (SH)

Retningslinier (SH)

- Udpeget område ved Marstrup, Gram, Hjerndrup, Arnum.
- Indpasning i landskab - arkitektonisk (100 år) – mørke materialer
- Interne arbejdsveje
- Max 1 overkørsler
- Lugtrensning ift. omgivelser
- Ammoniakrensning ift. natur
- Miljøkonsekvenszone på 1000 meter omkring områder til store husdyrbrug (til retningslinie i afsnit Miljøfølsomme anlæg)

Udpeges i afsnit Jordbrug i Forslag til Kommuneplan 2013.

Aftale med Naturstyrelsen

Uddrag af referat af møde med Naturstyrelsen oktober 2013:

Store husdyrbrug

For område udlagt til lokalisering af store husdyrbrug dels ved Hjerndrup dels ved Marstrup ses at være delvise sammenfald med OSD/NFI. Jf. "Statslig udmelding til vandplanernes

retningslinjer store husdyrbrug som mindre grundvandstruende virksomhed". Der er, som følge heraf, krav om redegørelse i overensstemmelse med trinmodellen ved planlægning for store husdyrbrug indenfor OSD/NFI.

Referat

Der er taget udgangspunkt i jordløse anlæg, som ikke vil være grundvandstruende, der vil blive stillet relevante krav til indkapsling og sikring

Opfølgning

Grundvandskortlægningen i Haderslev kommune er ikke tilendebragt, OSD områder skal derfor af forsigtighedsårsager behandles som var de også NFI. Områderne ved Hjerndrup og ved Marstrup er delvist omfattet af OSD, og disse dele udtages af planen.

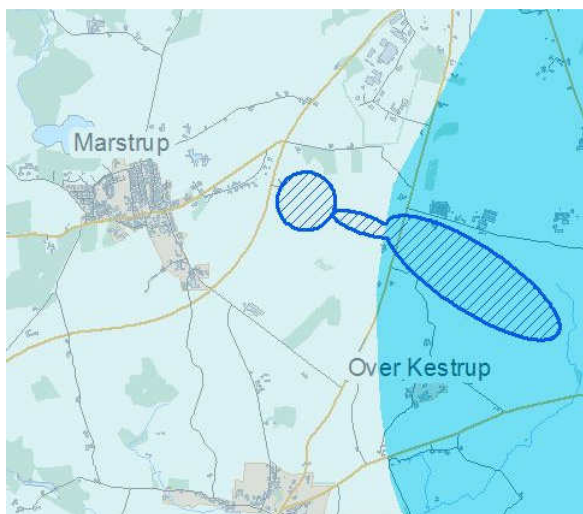
Hvis en senere grundvandskortlægning viser at de kan medtages, kan de medtages i næste kommuneplan, eller evt. i et kommuneplantillæg.

Konklusion

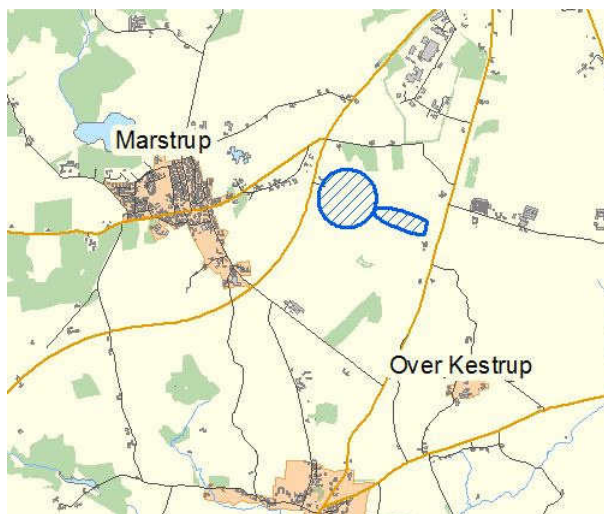
De dele af områderne ved Hjerndrup og ved Marstrup som er omfattet af OSD tages ud af planen.

Konsekvenser vist på kort

Af kortene herunder fremgår henholdsvis kommuneplanforslagets udpegninger for de to områder, Hjerndrup og Marstrup, suppleret med OSD-områder, og den endelige udpegning i forlængelse af aftale med Naturstyrelsen:

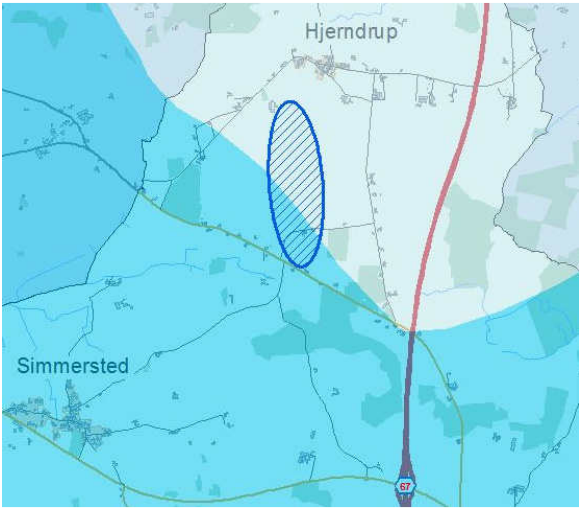

Marstrup – Kommuneplanforslag og OSD

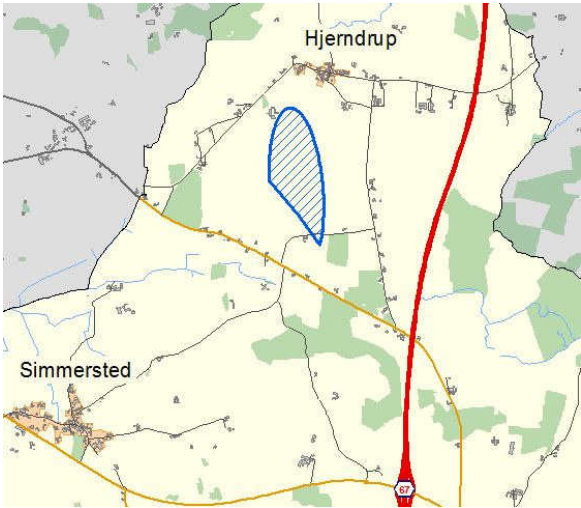

Marstrup – endelig

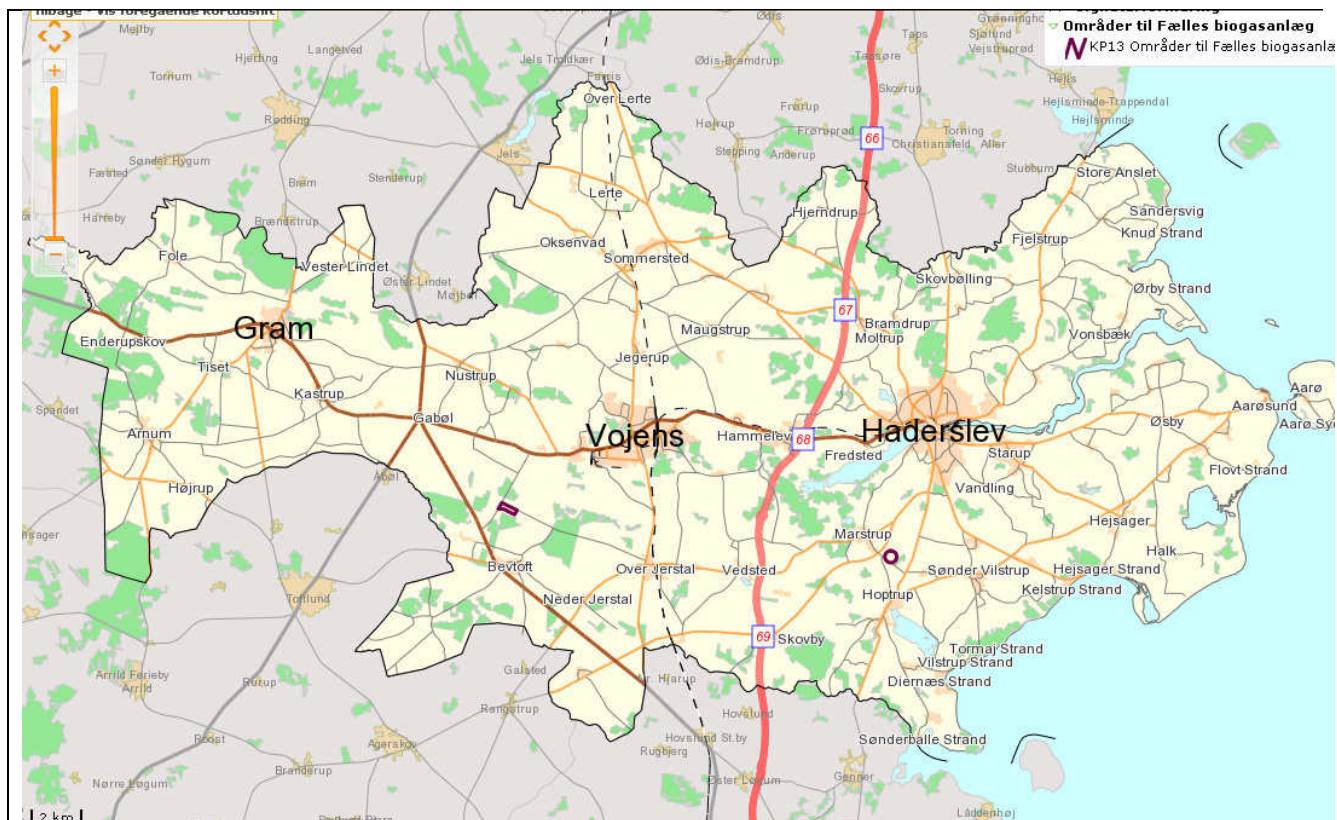

Hjerndrup – Kommuneplanforslag og OSD

Hjerndrup – endelig

2. Fælles Biogasanlæg (B)

Områder til Fælles Biogasanlæg (B)

Haderslev Kommune skal udpege område til Fælles biogasanlæg.

Placering af biogasanlæg skal medvirke til at husdyrgødning (gylle) kan anvendes til energiproduktion.

Haderslev Kommune vil planlægge for et fælles biogasanlæg ved Hjartbro. Herudover industriområde ved Knokbjerg, Marstrup, der er udlagt til Klasse 6 virksomhed.

Biogasanlæg omsætter organisk affald gylle fra landbruget og fødevarerindustri og energiafgrøder som majs til biogas, der kan afsættes til kraftvarmeværker eller til naturgasnettet.

Et fælles biogasanlæg modtager gylle og husdyrgødning fra flere husdyrbrug. I tilknytning til et biogasanlæg kan der etableres et biogasdrevet kraftvarmeværk, eller biogassen opgraderes og afsættes til naturgasnettet.

Afgasset gylle giver en bedre udnyttelse af kvælstoffet, hvilket er en fordel for landmanden og miljøet, hvis der dermed købes/anvendes tilsvarende mindre kunstgødning.

Ved afgang af gyllen kan biogasanlægget fungere ved en bedre fordeling af gyllen til aftagearealer med behov for gødning.

En konkret ansøgning om et fælles biogasanlæg skal – uanset placering VVM-vurderes i forhold til en række brede natur- og miljøhensyn. Det betyder, at en placering også indenfor de udpegede områder, kan vise sig ved en nærmere vurdering ikke at være egnet til etablering af et biogasanlæg.

Områder til placering af fælles biogasanlæg fremgår af kortbilag

Lokaliseringsfaktorer (B)

Lugt samt støj fra den eksterne trafik betyder, at fælles biogasanlæg skal placeres i god afstand fra boliger. Ved udbringning af afgasset gylle er lugtgenerne normalt mindre end ved udbringning af ubehandlet gylle, og optimal anvendelse af afgasset gylle til gødning på marker, kan minimere kvælstof-tabene fra husdyrgødning. Biogasanlæg reducerer emissionen af drivhusgasser, forudsat metangasspild er mindre end 4 %.

Jordbrugsanalysen (se afsnit 1 SH, og afsnit 3 SVL), underbygger, at det er rimeligt at biogasanlæg er orienteret i midterste del af kommunen, med gode vejforbindelser til husdyrbrug og udbringningsarealer for afgasset gylle/biomasse.

Et biogasanlæg er afhængig af:

Gode til- og frakørselsforhold.

Nærhed til gylleproducenter.

Nærhed til områder udpeget til Store husdyrbrug.

Nærhed til aftagere af afgasset biomasse.

Hvis den afgassede gylle separeres, er nærhed til aftagere ikke så væsentlig.

Hensyn til landskab.

Hensyn til landbrugets investerings- og udviklingsmuligheder.

Hensyn til naboer, byer, natur og miljøinteresser.

Input fra dialog med Sønderjysk Landboforening.

Input fra dialog med Naturrådet.

Der kan ventes store markområder med monokultur majs, der vil præge landskabet.

Biogasanlæg kategoriseres som Klasse 7 i Håndbog om Miljø og Planlægning med et anbefalet afstandskrav på 500 meter.

Pt. foreligger en ansøgning på et konkret biogasanlæg ved Hjartbro, Bevtoft. Lokaliseringen her er valgt af hensyn til leverandørnærhed og landskabsinteressen.

Et område ved Knokbjerg, Marstrup, ved eksisterende affaldsforbrændingsanlæg, der lukker 2013, kan som udgangspunkt også rumme et biogasanlæg.

Dialog med Sønderjysk Landboforening SLF. (B)

18.12.2012

SLF arbejder på etablering af et konkret biogasanlæg ved Hjartbro.

Ønsker nærhed til leverandører af husdyrgødning.

Dialog med Naturrådet og repræsentant fra Landdistrikt. (B)

08.01.2013

Biogas er ikke kun en fordel for landbruget – der produceres grøn energi.

Biogas kan også laves af husholdningsaffald og f.eks. græs. Der produceres grøn energi og gødning.

Økologer kan have nytte af at omdanne græs til gødning.

Områder til Fælles Biogasanlæg (B)

På baggrund af ovenstående udpeges et område ved Bevtoft og Marstrup til Fælles biogasanlæg.

Arealet ved Bevtoft, hvor der pt. pågår sagsbehandling af et konkret projekt, reserveres til fælles biogasanlæg.

Herudover er anlæg ved Knokbjerg affaldsforbrændingsanlæg udlagt til Klasse 6 virksomhed iflg. Håndbog i miljø og planlægning, og området kan derfor som udgangspunkt også rumme et biogasanlæg. Området ved Knokbjerg, Marstrup udpeges som interesseområde for fælles biogasanlæg.

- Areal ved Bevtoft udpeges som reserveret til fælles biogasanlæg.
- Område ved Marstrup udpeges som interesseområde for fælles biogasanlæg.

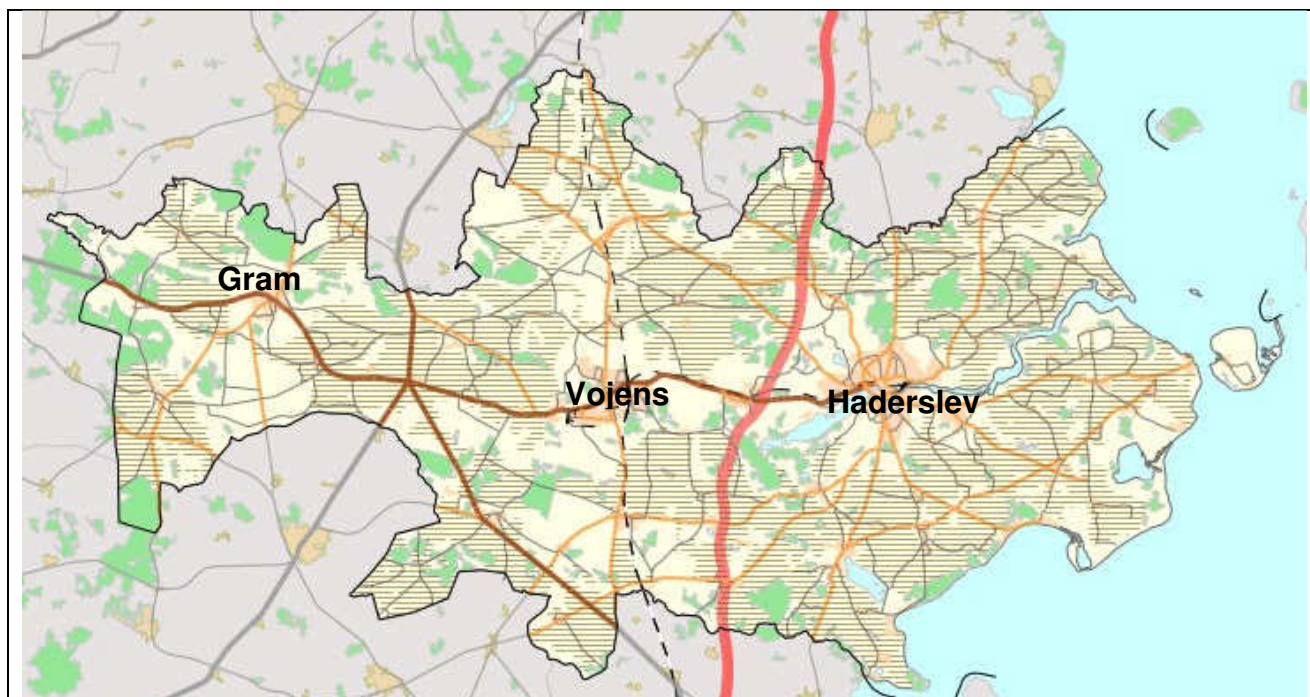
Områder til fælles biogasanlæg

Retningslinier (B)

- Område v. Bevtoft reserveres.
- Område v. Marstrup interesseområde.
- Miljøkonsekvenszone på 500 meter bliver udlagt omkring fælles biogasanlæg pga. risikoanlæg (til retn i afsnit Miljøfølsomme anlæg)

Fælles Biogasanlæg udpeges i afsnit Tekniske anlæg i Kommuneplan 2013.

3. Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL)

Områder til store husdyrbrug (SH)

Indledning - resumé (SVL)

Haderslev Kommune skal jf. Planloven udpege og sikre særligt værdifulde landbrugsområder (Jf. Planloven § 11a, stk. 1, nr. 10)

Særligt værdifulde landbrugsområder er landbrugsområder forbeholdt dyrkning af jorden, og hvor andre nye aktiviteter begrænses. Store husdyrbrug kan placeres indenfor særligt værdifulde landbrugsområder.

De særligt værdifulde landbrugsområder forbeholdes så vidt muligt landbrugsproduktion, og det skal sikres, at hensynet til de jordbrugsmæssige interesser ikke går ud over naturen og miljøet.

Haderslev Kommune erkender, at landbrugsjorden i nogle områder har større landbrugsmæssig betydning end i andre, og at der er flere modsatrettede interesser i det åbne land. Haderslev Kommune har en forståelse af og tror på nødvendigheden af at beskytte og værne om naturen og miljøet. Jordbrugsplanlægningen skal gerne understøtte kommunens udviklingsstrategi.

Alle landbrugsjorde i Haderslev kommune udgør 58.800 ha (Markkort 2010) af kommunens areal på 816 km². Da landbrugsjorde udgør størstedelen ca. 70 % af kommunens areal, skal jordbrugsinteresserne ofte ses i sammenhæng med andre interesser i det åbne land. Og der er flere modsatrettede interesser i det åbne land. Der kan nævnes interessemodsætningen mellem jordbrug og byudvikling. Der kan også nævnes interessemodsætningen mellem at drive landbrugsjorden intensivt og hensynet til miljøet rent grundvand og overfladevand, idet en del af landbrugsproduktionen kan medføre udvaskning af næringsstoffer til søer, vandløb og kystvand samt forurening af grundvandet. Men der er også modsatrettede interesser ift.

naturen, naturbeskyttelsen, samt de landskabelige interesser, beskyttelsen af kulturhistoriske interesser og de rekreative interesser.

Der er behov for store arealer til foderproduktion og arealer til udbringning af husdyrgødning eller produktion af biomasse.

De lokaliseringsfaktorer, der kan have indflydelse på lokaliseringen af Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL) prioriteres under hensyntagen til jordbrugsinteresser i henhold til jordbrugsanalysen og jordbrugsdata, natur, miljø, landskab og lokalsamfund.

Det betyder, at følgende arealer ikke kan indgå som særligt værdifulde landbrugsområder på grund af deres nuværende status og anvendelse:

- Byer og byudvikling-buffer
- Rekreative områder
- Veje
- Vej-buffer Vojens-Haderslev
- Forsvarets øvelsesområde
- Råstofområder
- Natur
- Randzoner
- Lavbundsarealer
- Lavtliggende arealer
- Fredsskov
- Hældning over 6%.
- Vand- og Naturplaner (ikke vedtaget)

Særligt værdifulde landbrugsområder er alle landbrugsjorde i kommunen (Markkort 2010) fratrukket ovenstående.

Det er et ønske, at landbruget drives på en måde så tilstanden af kommunens naturområder og det tilknyttede dyre- og planteliv bevares og så vidt muligt forbedres.

Særligt værdifulde landbrugsområder kan som kommunens øvrige landbrugsjord være pålagt dyrkningsrestriktioner gennem udpegninger i kommuneplanen og anden lovgivning samt indsatsplaner, og Natur og Vandplaner.

Der vil også inden for de særligt værdifulde landbrugsområder være beskyttede områder, beskyttelseslinier, fortidsminder, sten- og jorddiger, kulturhistoriske udpegninger m.m., der vil være omfattet og beskyttet efter anden lovgivning.

Indenfor de særligt værdifulde landbrugsområder, vil placeringsmuligheder for de meget store husdyrbrug større end 500 DE også være optimal med hensyn til nærhed til udbringningsarealer, og fordi disse arealer er forbeholdt jordbrugsinteresser.

De landbrugsjorde, der ikke ligger indenfor de særligt værdifulde landbrugsområder, er fortsat landbrugsjorde.

Udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder kan ændres som følge af Vand- og Naturplanerne (ikke vedtaget).

En udpegning i forbindelse med kommuneplanen kan revideres hvert 4. år, når der laves ny kommuneplan. Der er således ikke tale om en statisk udpegning.

Resultatet af udpegning af arealer til særligt værdifulde landbrugsområder fremgår af kortbilag.

Lokaliseringsfaktorer (SVL)

De eksisterende i Kommuneplan2009 Særligt værdifulde landbrugsområder var (af Sønderjyllands Amt) udpeget ud fra bonitet og husdyrtæthed. Fremover skal kommunen også udpege ud fra andre kriterier som vandingsmuligheder og natur og miljøhensyn.

Med udgangspunkt i de statsligt udarbejdede jordbrugsanalyser, skal der foretages en udpegning af de særligt værdifulde landbrugsområder (SVL). Haderslev Kommune baserer udpegningen på, hvor der indenfor kommunen er stor husdyrtæthed, planteavl der kan aftage husdyrgødning, vandingsmuligheder, hvor natur, og miljøbeskyttelseshensyn efter anden lovgivning respekteres og hvor udpegninger i forhold til fremtidig byudvikling og øvrige kommuneplanrammer respekteres.

Landbrugsjorden betragtes som en begrænset ressource. Haderslev Kommune har på den baggrund foretaget en prioritering af landbrugsjorden og udpegning af særligt værdifulde landbrugsområder ud fra den betragtning at jorden er særligt værdifuld hvor der ikke er direkte modsatrettede interesser.

Haderslev Kommune ønsker at fastlægge lokaliseringsfaktorer, der kan have indflydelse på lokaliseringen af Særligt værdifulde landbrugsområder.

Haderslev Kommune baserer udpegningen på, hvor der indenfor landbrugsjorde (markkort 2010) ikke er modsatrettede arealinteresser ift. planlægningsinteresser, natur- og miljøhensyn.

Det er ensbetydende med at følgende arealer, pga. deres nuværende status og anvendelse ikke ønskes udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder (SVL):

- Byer og fremtidig byudvikling – bufferzone (planlægningsinteresser)
- Rekreative områder
- Veje
- Vej-buffer Vojens-Haderslev
- Forsvarets øvelsesområde
- Råstofområder
- Natur
- Randzoner
- Lavbundsarealer
- Lavtliggende arealer
- Fredsskov
- Hældning over 6%.
- Vand- og Naturplaner (ikke vedtaget)
- 25 meter beskyttelseszone omkring indvindingsboringer til almene vandværker.

Herudover har følgende lokaliseringsfaktorer ligget til grund for udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder:

- Statens Jordbrugsanalyse + kommunens egne data
- Input fra Sønderjysk Landboforening

- Input fra Naturrådet + repræsentant fra Landdistrikt.

På den baggrund foreslås ovenstående bindinger skal ligge til grund for udpegningen af Særligt værdifulde landbrugsområder.

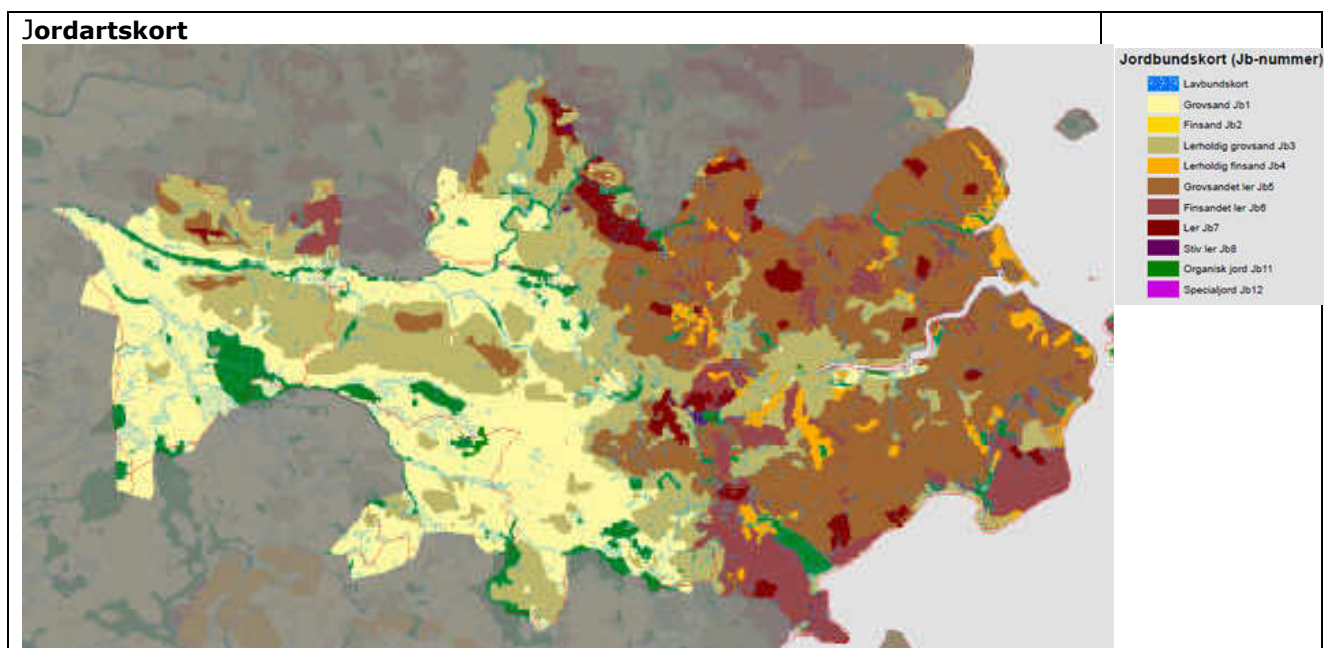
Der er i udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder valgt ikke at inddrage forhold vedrørende næringsstofafstrømning til grundvand eller overfladevandsrecipienter. Disse forhold reguleres af øvrig lovgivning på området.

Jordbrugsanalyse og kommunens egne data (SVL)

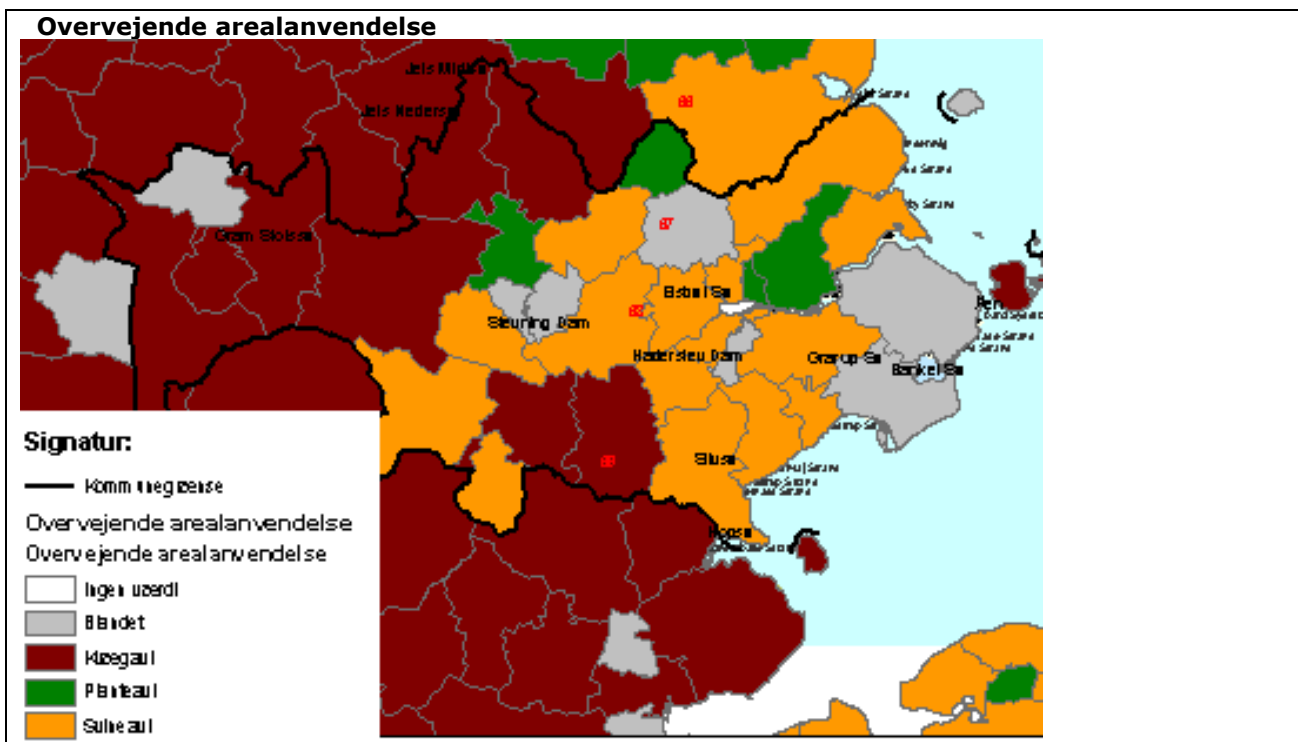
Statens Jordbrugsanalyse og kommunens egne relevante data ligger til grund for udpegning af områder til særligt værdifulde landbrugsområde.

Ud fra jordbrugsanalyserne kan man se, hvilken type landbrugsejendomme vi har i dag, og hvor de ligger. Jordbrugsanalysen belyser, arealanvendelse, husdyrproduktion, planteproduktion, ejendomsstruktur, økonomiske forhold og jordbundsforhold.

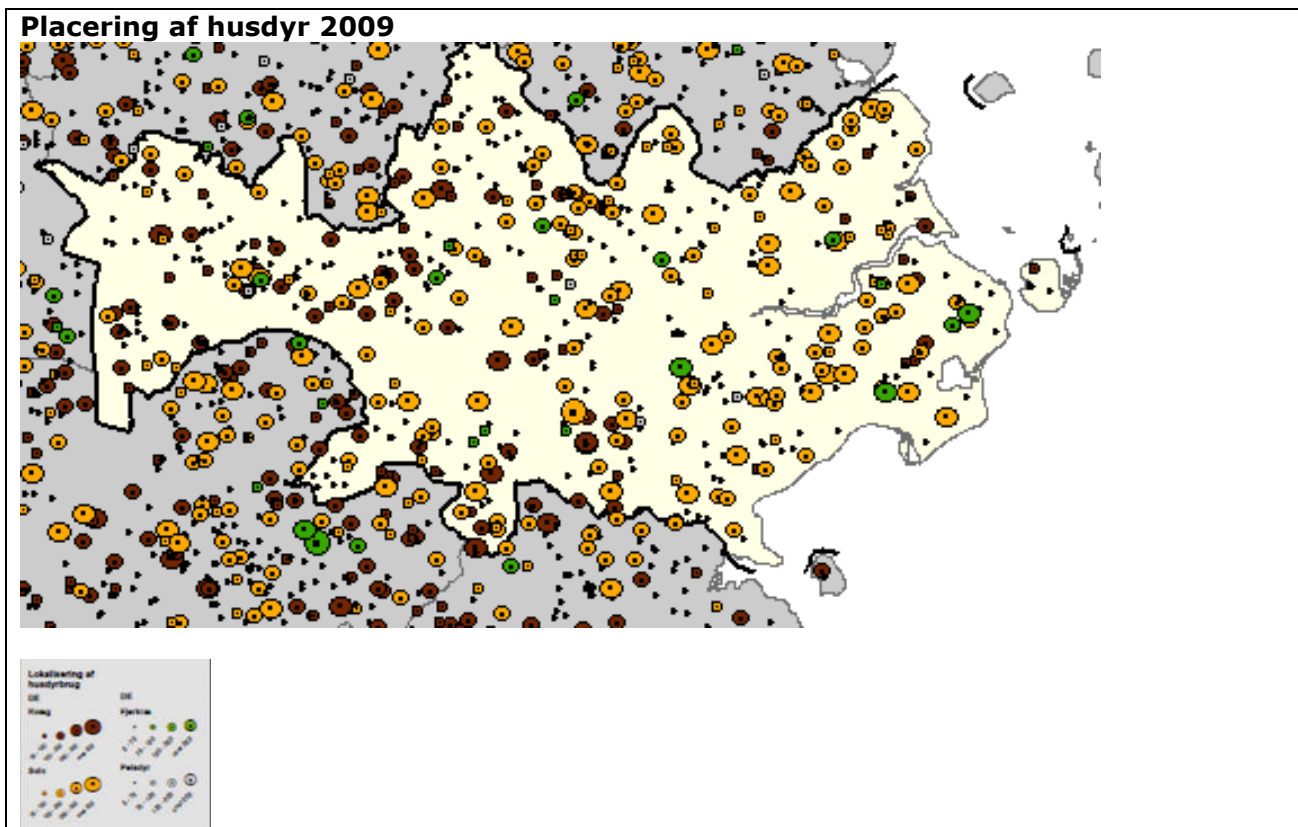
Jordartskort og Husdyrbrug

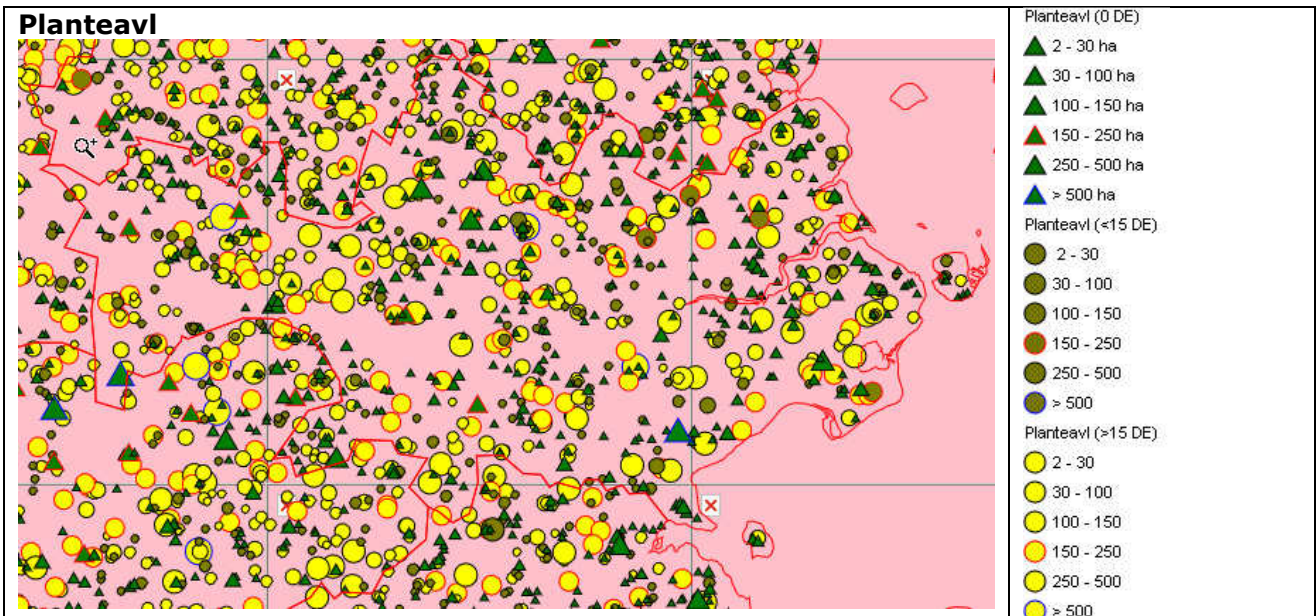
58.800 ha svarende til 70 % af kommunens samlede areal på 816 km² er landbrugsjord jævnt fordelt i kommunen.

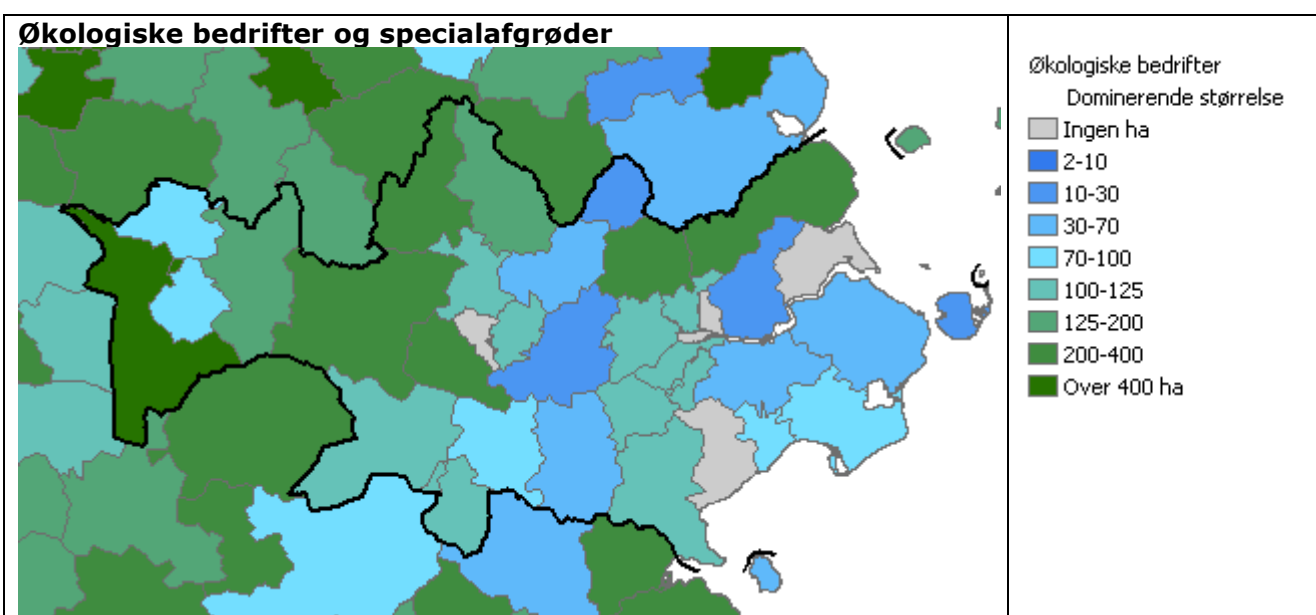
De største landbrugsejendomme ligger i postdistrikt Gram.

Husdyrbrugene ligger spredt over hele kommunen. 34 % af kommunens landbrugsjord udnyttes af svinebrug, der er mest udbredt i kommunens østlige del, hvor også kornproduktionen er størst. 31 % af kommunens landbrugsjord udnyttes af kvægbrug, der er mest udbredt i kommunens vestlige del, og det er også her, der dyrkes mest grovfoder.

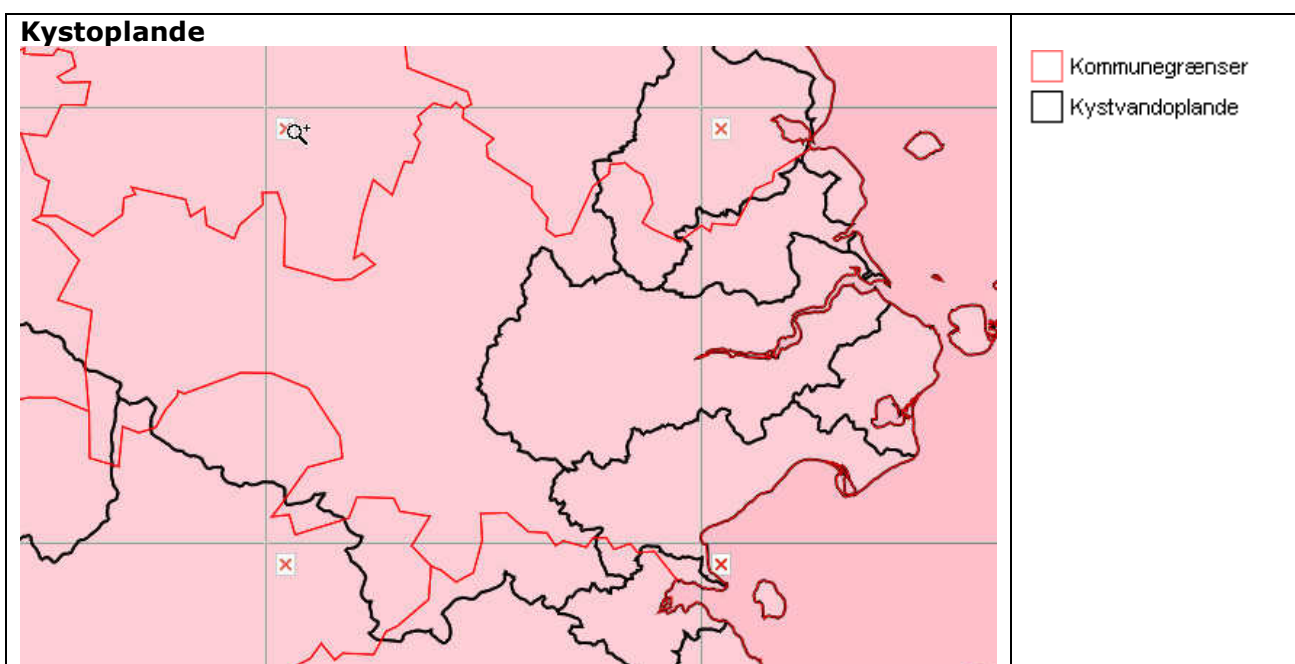
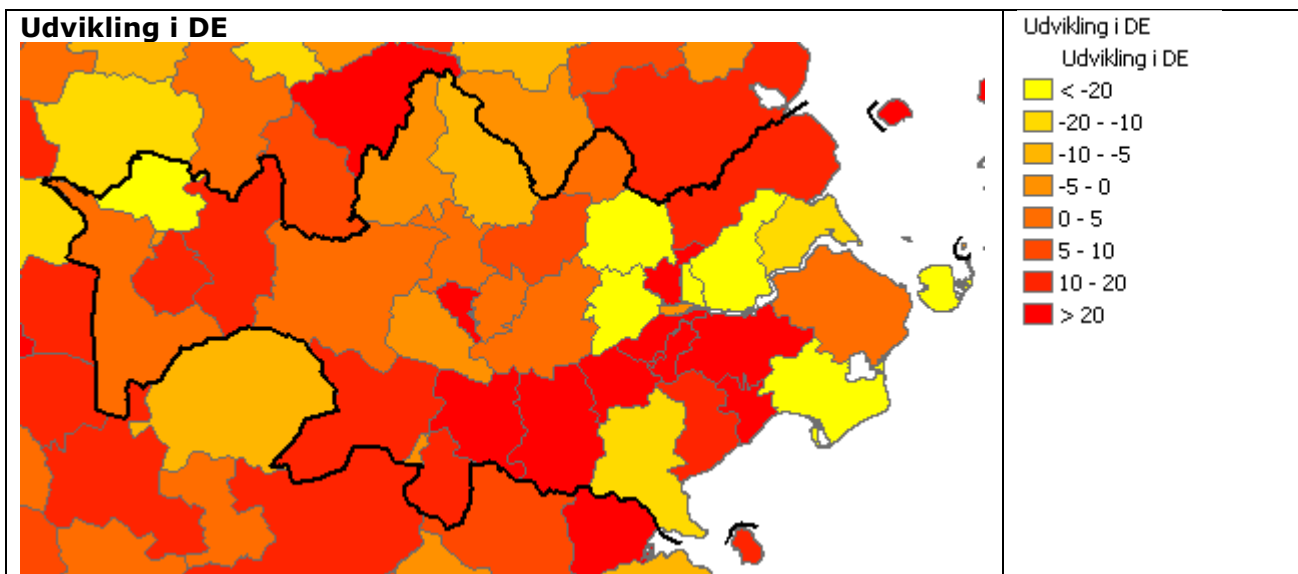
35 % af kommunens landbrugsjord udnyttes hovedsageligt af planteavlsbedrifter jævnt fordelt over hele kommunen.

Det gennemsnitlige husdyrtryk i kommunen er ifølge jordbrugsanalysen mellem 1-1,4 DE/ha. Harmonireglerne tillader som udgangspunkt et husdyrtryk på 1,4 DE/ha.

Oversigt over dyreholdets udvikling i vandoplande 2007-2012 (Statsforvaltningen)

Opland	Opland Ha	2007 DE	2008 DE	2009 DE	2010 DE	2011 DE	2012** DE	Stigning/ fald % **
Haderslev Fjord	18.505	13.839	13.978	14.148	14.170	14.278	13.864	1,9 %
Avnø Vig	4.481	3.339	3.237	3.087	3.049	3566	3.303	-1,4 %

Hejls Nor	10.800	6.819	6.241	6.587	6.946	6.649		-2,5 %*
Sydlig Lillebælt, omr.N f. Als	15.400	12.197	11.659	11.026	11.081	11.122	10.801	-8,4 %
Lillebælt Bredningen	12.900	7.456	7.185	6.520	6.400	6.574	6.408	-11,0 %
Lister Dyb	162.400	144.689	147.887	149.585	150.106	150.692	150.513	3,0 %
Knudedyb	145.300	126.311	130.016	131.399	132.015	129.627	127.292	0,4 %
Juvre Dyb	27.300	23.398	24.477	24.933	25.282	25.642	23.458	1,1 %

* Haderslev Kommune følger Kolding Kommunes afgørelse om at dyretrykket i Hejls Nor er steget trods tal fra CHR.

** Statsforvaltningen april 2012

I perioden 2007-2012 er der sket et stigende dyretryk i oplandet til Vadehavet (Lister Dyb, Knudedyb og Juvre Dyb) og Haderslev Fjord, mens dyretrykket i oplandet til Lillebælt, Hejls Nor (2011), Avnø Vig, Sydlig Lillebælt (område nord for Als og Lillebælt Bredningen) er faldet.

Der er i udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder valgt ikke at inddrage forhold vedrørende næringsstofafstrømning til grundvand eller overfladevandsrecipienter. Disse forhold reguleres af øvrig lovgivning på området.

Andre forhold end bonitet og husdyrtæthed er vigtig nu viser jordbrugsanalysen, og udpegningen af flere arealer til særligt værdifulde landbrugsområder i den vestlige halvdel af kommune ift. den eksisterende udpegnings i Kommuneplan 2009, er også begrundet i, at sandjorde i den vestlige del af kommunen har adgang til vanding, og at område til biogasanlæg Bevtøft ligger i denne del af kommunen, samt det forhold at husdyrproduktionen er jævnt fordelt i kommunen.

Fra 2008 til 2011 er beskæftigelsen indenfor landbrug i Haderslev kommune faldet med 2,3 %. (Se afsnit 1, Store Husdyrbrug).

Landbrugserhvervet i Danmark modtog i 2011 ca. 6 mia. kr. i landbrugsstøtte fra EU. Det kan forventes, at EU-støtten ændres.

Mange landbrug tjener i disse år ingen penge. Dermed er skattegrundlaget lille.

Det kan forventes, at udviklingen indenfor landbrugserhvervet går mod flere planteavlbrug, både flere større og mange mindre planteavlbrug.

Den samlede jordbrugsanalyse for Haderslev Kommune kan ses her (2009) [9 Haderslev Jordbrugsanalyse.pdf](#) og de nyeste opgørelser kan ses på Statsforvaltningens hjemmeside <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm>

Se også jordbrugsanalysen i afsnit 1 SH.

By og fremtidig byudvikling - Bufferzoner (SVL)

Er områder, der ikke ønskes udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder. Områder med kommuneplanrammer er friholdt, herunder rammer for boligområder, blandet bolig og erhverv, erhvervsområde, centerområde, område til offentlige formål, tekniske anlæg.

Perspektivarealer for fremtidig byudvikling er ligeledes friholdt (Kommuneplan 09).

Omkring byerne Haderslev inkl. Starup, Hammelev, Vojens og Gram friholdes de nære arealer ved en bufferzone på 1 km, idet der dog er foretaget afvigelser i forhold til de forventede byudviklingsretninger, herunder:

- Nordøst, øst, sydøst for Haderslev og Starup er bufferzonen reduceret til 500 meter.
- Nordvest for Haderslev er der udlagt en større bufferzone, idet hele området mellem Moltrup Landevej, E 45 og Ribe Landevej er omfattet.

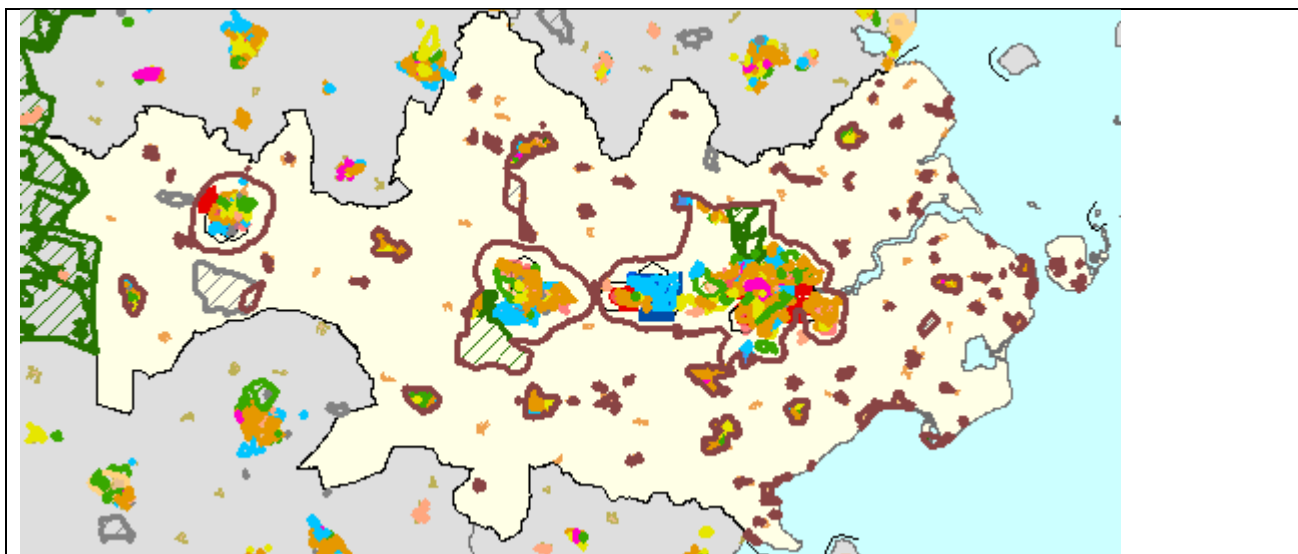
Desuden er det militære område nord for Haderslev friholdt.

Omkring lokalbyerne er der generelt fastlagt en bufferzone på 150 meter, for sikring af fremtidig byudvikling.

Bufferzonerne er friholdt med det formål at undgå fremadrettede konflikter mellem landbrug og bymæssig anvendelse.

Ved landsbyerne er kun friholdt områder med kommuneplanrammer. Det samme gælder for tekniske anlæg og erhvervsvirksomheder i det åbne land.

Områderne, der ønskes friholdt ved bufferzone, er vist på kortbilag:

Buffer

Områderne ønskes ikke udpeget til SVL.

Infrastruktur anlæg - Veje (SVL)

Infrastruktur anlæg er selvfølgelig ikke udpeget som særligt værdifulde landbrugsområder. Særligt værdifulde landbrugsområder skal vige for eventuel fremtidig udbygning/omlægning af landevejen mellem Haderslev og Vojens og evt. andre.

Naturområder - Naturværdier (SVL)

- Natura 2000 områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder værdifuld natur

set i et europæisk perspektiv. Områderne er beskyttet efter habitat-, fugle- og vandrammedirektivet.

- Yngle- og rasteområder er potentielle levesteder for strandtudse, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV.
- Naturbeskyttede arealer er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.
- Vandløb beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.
- Randzonerne er 10 meter brede, og gødsknings-, sprøjtnings-, dyrknings- og jordbearbejdningsfri. Gælder alle åbne vandløb i landzone samt søer over 100 m² ifølge Randzonenloven.
Beskyttelsesafstanden er med randzonenloven blevet forøget fra 2 meter til 10 meter.
- Naturområder er udpeget gennem kommuneplanrammer i kommuneplanen.
- Særligt næringsfattige og biologisk mangfoldige naturarealer.
- Økologiske forbindelser er udpeget gennem kommuneplanrammer i kommuneplanen.
- Vedsted Sø og Grarup Sø. En bufferzone på 100 meter omkring Vedsted Sø og Grarup Sø udpeges ikke til særligt værdifulde landbrugsområder, med ønsket om at signalere at næringsstofftilførslen fra dyrkningsarealerne omkring søerne er skadelig for miljøtilstanden i søerne og for at give borgerne adgang til de naturgenoprettede områder ved at prioritere de rekreative værdier for badevand og stier i området.
Haderslev Kommune har udgifter på et estimeret beløb på ca. 2 mio. kr. på restaureringsprojekter for Vedsted Sø og Grarup Sø, til at nedbringe næringsstofkoncentrationerne (N og P) og algevækst i vandet, og dermed øge vandkvaliteten i søerne og badevandskvaliteten i Vedsted Sø.

Naturområderne ønskes ikke udpeget til SVL.

Vedsted Sø og Grarup Sø med bufferzone 100 meter ønskes ikke udpeget til SVL.

Rekreative områder - Ferie og fritidsformål (SVL)

Kommuneplanrammer.

Rekreativt område. Sommerhusområde. Vandreruter – Stier.

Vedsted Sø og Grarup Sø med bufferzone 100 meter ønskes ikke udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder, for dermed at prioritere borgernes adgang til de naturgenoprettede områder, rekreative værdier, badevand og stier i området.

Områderne ønskes ikke udpeget til SVL.

Fredsskov (SVL)

Områder udpeget via Skovloven med krav om bevarelse.

Områderne ønskes ikke udpeget til SVL.

Fredede områder, Beskyttelseslinier m.m. (SVL)

Fortidsminder. Beskyttede sten- og jorddiger. Fredede områder.

Fredede arealer er omfattet af en fredning og beskyttet af denne.

Områderne ønskes ikke udpeget til SVL.

Markdrift hvor terrænhældningen er over 6 % (SVL)

I disse områder har landmanden allerede restriktioner på anvendelsen af arealerne. (Ny bek. 2013 - nedfældning-pløjeretning). Områderne ønskes ikke udpeget til SVL.

Lavbundsarealer (SVL)

Lavbundsarealer er udpeget i kommuneplanen for at sikre miljøbeskyttelse mod fosfor og nitratudvaskning og for på sigt at sikre at områderne kan genskabes som vådområder. Områderne ønskes ikke udpeget til SVL.

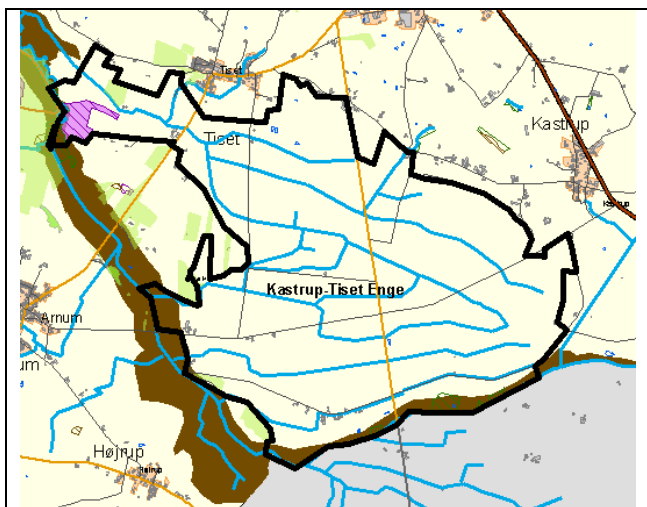
Lavtliggende områder (SVL)

I de lavtliggende områder Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge ønskes ikke udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder.

Indenfor lavtliggende områder er det et driftsvilkår, at der kan forekomme oversvømmelse ifm. klimaforværring – store regnhændelser o.l. En udpegning til særligt værdifulde landbrugsområder vil skabe modstridende interesser.

Kastrup-Tiset Enge:

Arealet Kastrup Tiset Enge drives af et offentligt landvindingslag oprettet med hjemmel i vandløbslovens §39. Udgifterne til lavets drift afholdes af lavets medlemmer på basis af en partsfordeling. Arealet er lavtliggende med høj grundvandsstand. Arealet opfylder til fulde de kriterier, der er lagt til grund for udpegning af de øvrige lavbundsarealer i kommunen, men det er ikke udpeget som lavbundsareal af politiske årsager.

Forhold af lavbundsmaessig/vandløbsmaessig karakter:

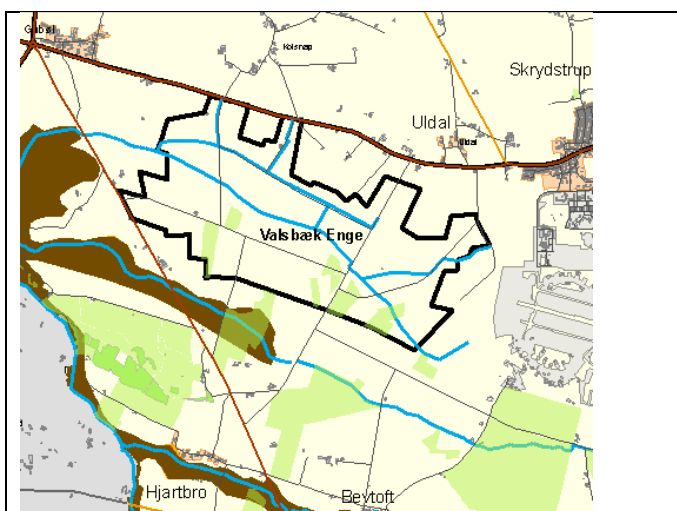
- Arealet har høj grundvandsstand og er okkerpotentielt område.
- Det er beskyttet mod vinteroversvømmelse af dige langs Gelså.
- Høj grundvandsstand/oversvømmelse er allerede nu et problem for dyrkningen og problemer med anvendelsen vil øges med klimaforværring.
- Der ligger ganske givet en større politisk problemstilling over for landvindingssselskabet i at begynde at anvende delarealer til andet formål end landbrugsdrift.
- Såfremt anden anvendelse af arealet engang bliver aktuel må der først og fremmest peges på klimatilpasning og natur. Arealet ligger nabo til naturarealerne i Enderup Skov og Stensbæk

plantage. Arealet har qua sin størrelse og beliggenhed enestående potentiale som naturområde af national interesse.

- Set fremadrettet over de nærmeste år har arealet stort interesse og potentiale i problemstillingen om at genskabe større naturareal i Danmark.

Valsbæk Enge:

Arealet i det tidligere Valsbæk Enge landvindingselskab. Landvindingselskabet blev nedlagt for en halv snes år siden. Det er forholdsvis lavtliggende arealer, men disse afvandes ved hjælp af dybe grøfter. Området er okkerklasse 2 og okkerproblematikken må håndteres ved opførelse af store bygninger etc.

Det er politisk uafklaret, hvorvidt Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge er Lavbundsareal eller ej, og tvivlen ift. status betyder, at området ikke udpeges til særligt værdifulde landbrugsområder.

På lavtliggende områder som Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge, er det et driftsmæssigt vilkår, at området kan risikere oversvømmelse ifm. klimaforværring og ekstremregn.

Lavtliggende områder som Kastrup-Tiset Enge og Valsbæk Enge ønskes ikke udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder.

Råstofområder (SVL)

Region Syddanmark foretager udpegning af regionale råstofgraveområder, som kommunen er forpligtet til at følge. En udpegning til SVL vil skabe modstridende interesser.

Klimatilpasningsplan (SVL)

Oversvømmelsestruede områder, hvor der er fare for oversvømmelse ifm. voldsomme regnskyl.

Klimatilpasningsplan i K13? Hvor der evt. udpeges områder til mulige oversvømmelsesarealer ved store regnhændelser - klimaforværring.

Der er pt. ingen områder udpeget.

Vandmiljøplanaftaler (SVL)

Vandmiljøplanaftaler:

- Gennemførte

- Igangværende

Arealer der indgår i gennemførte vådområdeprojekter ønskes ikke udpeget som SVL.

Hvis de igangværende vådområdeprojekter gennemføres ønskes arealer der indgår i disse ikke udpeget som SVL.

Vand- og Natura 2000 planer (SVL)

Områder, der er omfattet af de statslige Vand- og Natura 2000 planer eller de kommunale Vand- og Natura 2000 handleplaner, ønskes ikke udpeget som SVL.

N og P til overfladevand, grundvand og søer (SVL)

Disse miljøsårbare områder vurderes at kunne være en del af Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL).

Arealer der afvander til næringsstoffølsomme Natura 2000-områder (N og P), næringsstoffølsomme søer (P) og drikkevandsfølsomme grundvandsområder (N) er også vurderet.

Idet disse forhold reguleres af anden lovgivning, og kommunen ikke har styringsredskaber ud over lovgivningen for disse forhold, kan disse arealer udpeges som del af Særligt værdifulde landbrugsområder SVL.

N og P til overfladevand – oplande til Natura 2000 områder (SVL)

Viser oplande til vandområder, hvor målsætningen ikke er opfyldt som følge af tilførsel af næringsstoffer nitrat (N) og fosfor (P).

Arealer i den østlige del af kommunen (se kort) på baggrund af lavt N-reduktionspotentiale eller N-klasser samt afvander til sårbare eller meget sårbare Natura 2000 kystvande.

N og P reguleres ifm. konkret ansøgning om husdyrmiljøgodkendelse.

Følgende kort viser hvorfor arealerne er sårbare i forhold til N til overfladevand.

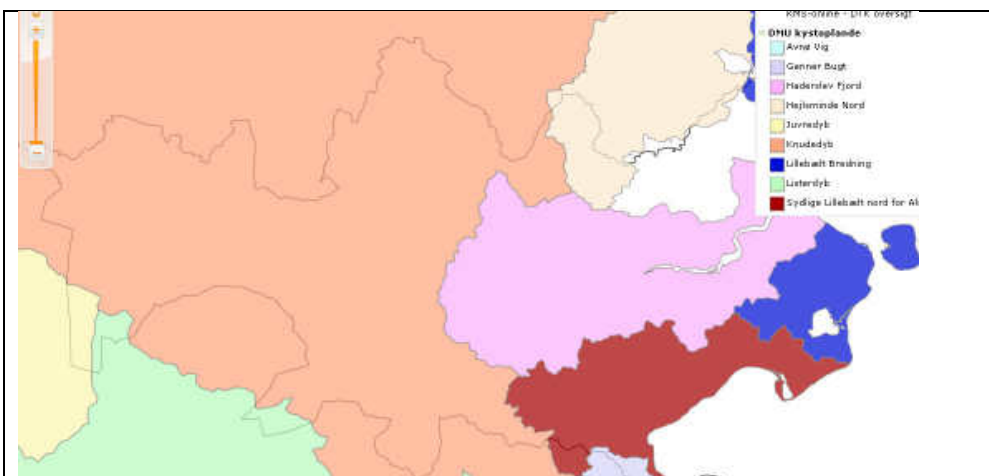
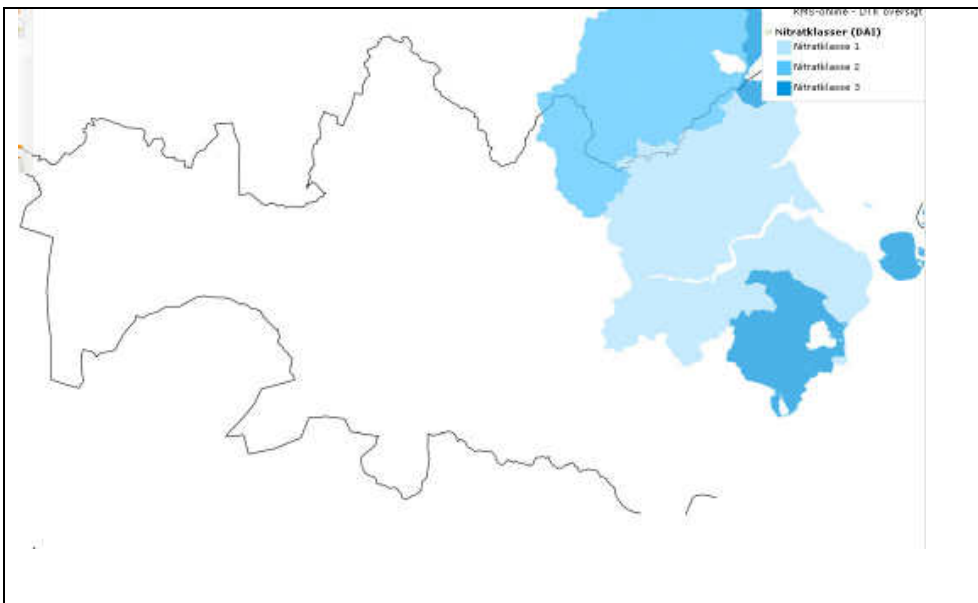
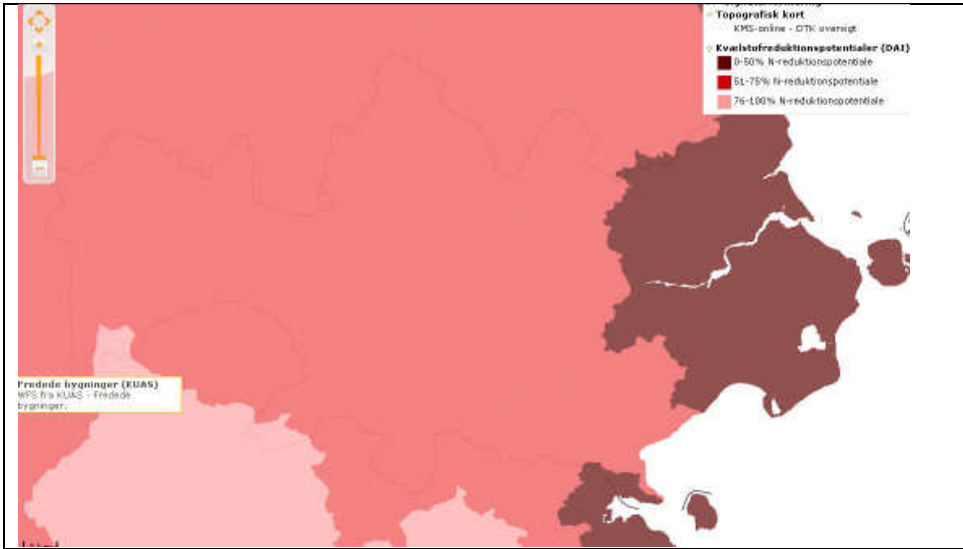
Lav N-reduktionspotentiale eller N-klasser samt udvaskning til sårbare eller meget sårbare Natura 2000 kystvande.

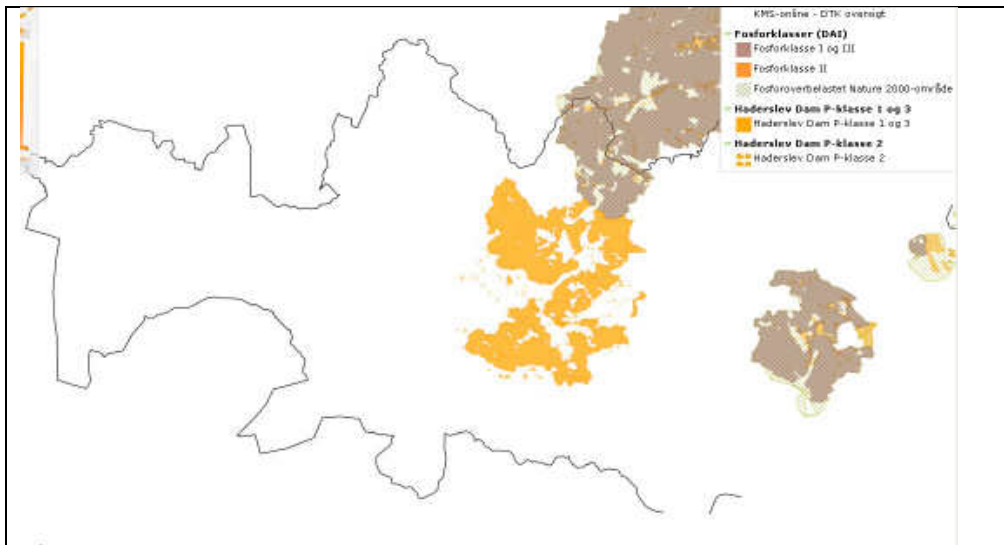
Udpegningen til SVL kan ligge indenfor oplandene.

Idet disse forhold reguleres af anden lovgivning, og kommunen ikke har styringsredskaber ud over lovgivningen for disse forhold, kan disse arealer udpeges som del af Særligt værdifulde landbrugsområder SVL.

Kortbilag der viser miljøsårbare områder indenfor udpegningen særligt værdifulde landbrugsområder. Kortene viser hvorfor arealerne er sårbare:

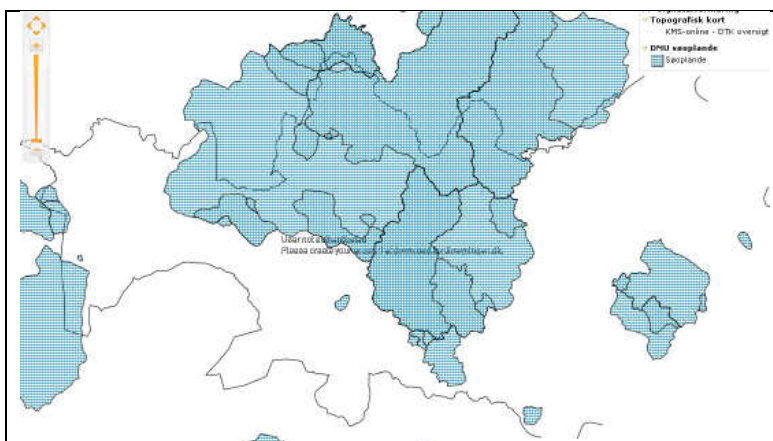
P-klasser ift søer og Hejls Nor samt på Aarø.

Søoplade (SVL)

Oplande til fosforfølsomme søer (P).

Forholdene reguleres af Husdyrgodkendelsesloven ifm. konkret ansøgning om husdyrmiljøgodkendelse.

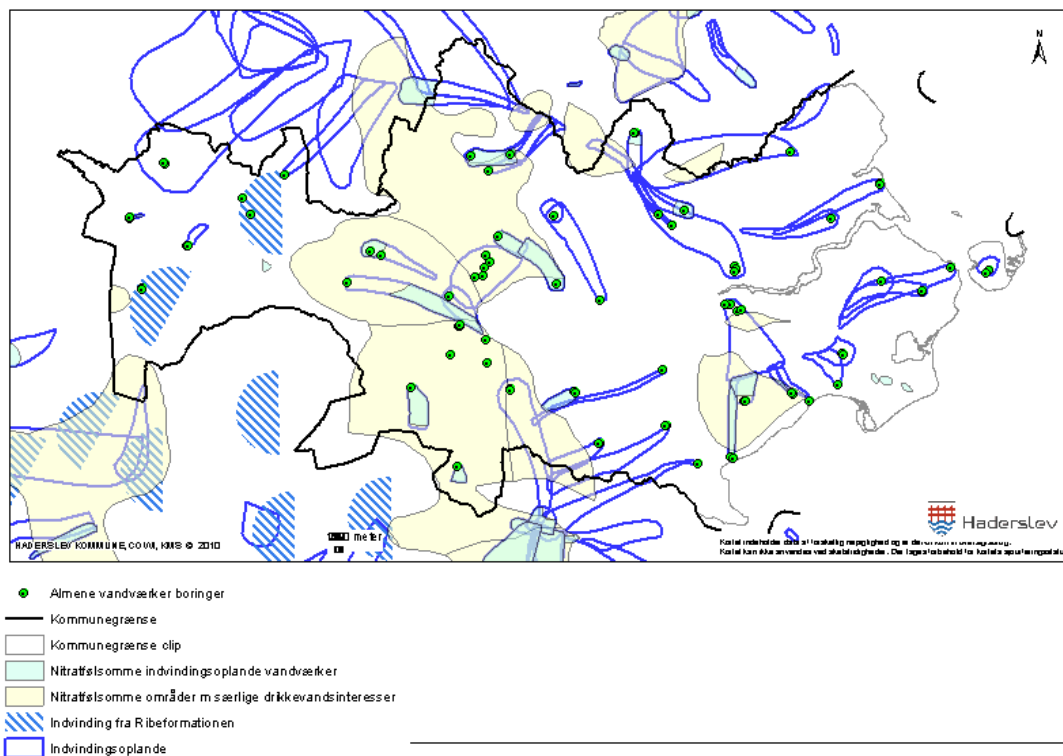
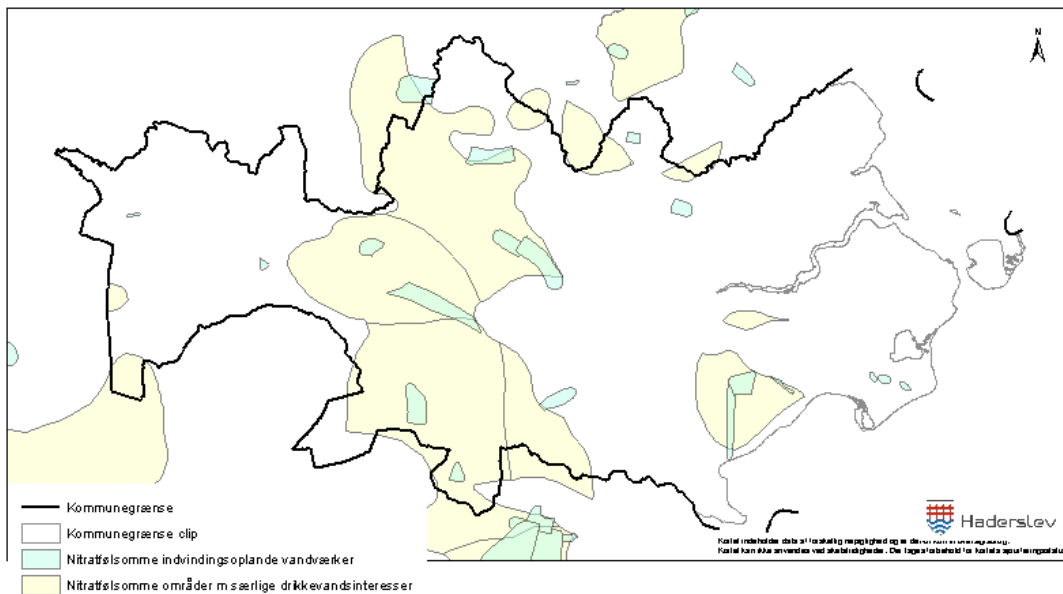
Områderne ligger indenfor udpegningen til SVL.

Grundvandsbeskyttelse (SVL)

Temaerne "Nitratfølsomme indvindingsoplande vandværker" samt "Nitratfølsomme områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)" er de områder, hvor der skal ydes en indsats mod nitrat.

Indsatsområder for grundvand (afventer indsatsplaner/handleplaner fra Region Syddanmark)

Grundvandsbeskyttelsen reguleres ifm. konkret ansøgning om husdyrmiljøgodkendelse, og områderne kan derfor være en del af særligt værdifulde landbrugsområder.

Grundvandsområderne nitratfølsomme indvindingsområder og områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) kan være en del af de udpegede særligt værdifulde landbrugsområder.

Der er 25 meters beskyttelseszone omkring indvindingsboringer til almene vandværker, hvor der iflg. loven er forbud mod pesticidanvendelse, dyrkning og gødskning. Beskyttelseszonen udpeges derfor ikke som en del af særligt værdifulde landbrugsområder. (er endnu ikke vist på SVL-kort)

Samlet er grundvandsområderne NFI og OSD indenfor særligt værdifulde landbrugsområder, mens beskyttelseszoner omkring indvindingsboringer til almene vandværker ikke er det.

Dialog med Sønderjysk Landboforening SLF. (SVL)

18.12.2012

Ønsker ingen skarp afgrænsning – hellere bløde streger – store plamager - transparente kort. Falsk varebetegnelse om området er udpeget eller ej.

Ønsker åbenhed om eksisterende viden om arealerne.

Disponering af næringsstoffer på arealer. Landbrugsarealer skal disponeres til formålet.

Udviklingen kan gå i retning af udstykning.

Afvejninger er et dilemma. Der er ingen forskel for speciel natur om arealerne ligger indenfor eller udenfor.

Udmeldingen kan få store økonomiske konsekvenser for de enkelte brug.

Landbrug skaber praktikpladser og naturpleje.

Planlægningen "kan" overhales af lovgivningen.

Kommunens politiske holdning skal fremgå – hvad vil politikerne med landbruget i Haderslev kommune.

Dialog med Naturrådet og repræsentant fra Landdistrikt. (SVL)

08.01.2013

Hvis kommunen gerne vil i dialog med borgere på landet, kunne man afholde et par møder, hvor alle havde mulighed for at deltage.

Det er positivt at høre, at kommunen vil understøtte landbrug og investeringer.

De sidste 20-30 år er der sket modernisering af landbrugene, som har betydet bedre løsninger i forhold til miljø. Man bør være meget forsigtig med en sådan udpegning.

Man bør overveje konsekvenserne for ejendomsvurderingerne.

Rejsning af småskove er en mulighed for at skabe natur.

Den dyrkbare og robuste landbrugsjord ligger mange andre steder end langs motorvejen.

Ved intensivering af nogle områder, skal man passe på, at det ikke ender med områder, hvor det ikke bliver attraktivt at bo og færdes i landskabet.

Der er set forskellige modeller for udpegning af særligt værdifulde landbrugsområder, og der ligger vel objektive kriterier til grund for modellerne. Hvilken model vil være den relevante i Haderslev kommune?

Store husdyrbrug kræver ikke nødvendigvis store arealer.

Biogas er ikke kun en fordel for landbruget – der produceres grøn energi

Biogas kan også laves af husholdningsaffald og f.eks. græs. Der produceres grøn energi og gødning. Økologer kan have nytte af at omdanne græs til gødning.

Det er en skam, at der pålægges restriktioner som mindsker folks lyst til at skabe små naturområder på egen ejendom. Glæden ved at skabe små naturområder formindskes, når de kan betyde restriktioner i forhold til landbrugets drift og muligheder.

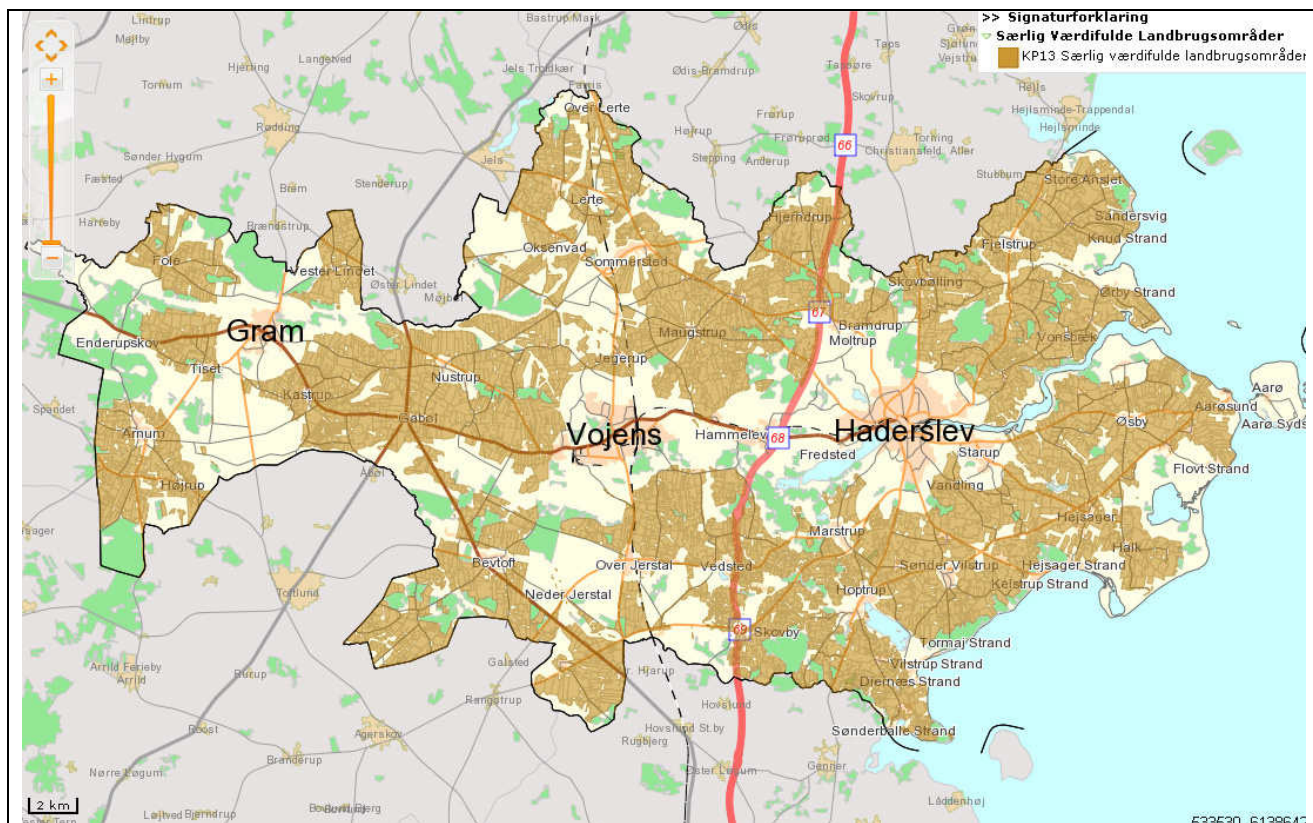
Natur og landbrugskommissionen kommer snart med et udspil – det skal blive spændende at se resultatet.

Udpegning af områder til særligt værdifulde landbrugsområder (SVL)

På baggrund af ovenstående kriterier udpeges bruttoområdet for de Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL).

De særligt værdifulde landbrugsområder er en delmængde af alle landbrugsjorde i kommunen (Markblokkort 2010 – 58.800 ha).

I alt 34.200 ha er udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder. Det svarer til ca. 58 % af alle landbrugsjorde i kommunen.

"Grundlag for udpegning af særligt værdifulde landbrugsområder - incl. mindre huller i fladen og isolerede små udpegninger"

For at få et sammenhængende tema er ovenstående udpegning blevet bearbejdet, således at mindre huller i fladen og isolerede små udpegninger er blevet fjernet. Dette har resulteret i den endelige udpegning af de Særligt værdifulde landbrugsområder (SVL):

Endelig udpegning af særligt værdifulde landbrugsområder - excl. mindre huller i fladen og isolerede små udpegninger

Retningslinier (SVL)

- Jordbrug prioriteres.
- Natur- og miljø respekteres.

Udpeges i afsnit Jordbrug i Kommuneplan 2013.

4. Kilder til inspiration (omtrentlig). (SVL - SH - B)

- Inspirationskatalog til landbrugsplanlægning NST
- Sammenhængende landbrugsplanlægning. Inspiration til kommunerne. NST og NE
- Lokaliseringsfaktorer til større husdyrbrug. Videncentret for landbrug
- Div. artikler fra Videncentret for landbrug.
- Landbruget og landskabet i kommuneplanen. NST og NE
- KL
- NST
- Åben land netværk
- SLF
- Naturrådet
- Sådan ligger landet. DN
- DOF
- Biogassekretariatet
- Kommunenetværk
- Andre kommuner (mange løsninger er overtaget fra andre kommuner)
- Aabenraa Kommune (HeHu)
- Kommunernes Åben Land Netværks Eksempelkommuner
- Esbjerg Kommune
- Skive Kommune
- Fåborg Midtfyn kommune
- Herning Kommune
- Odense Kommune
- Frederikshavn Kommune
- Aarhus Kommune
- TV, radio, dagblade, fagtidsskrifter, internet